
Tekijä	Norma Lauritsalo
Työn nimi	Minun Étretat – Kerroksellisia kokemuksia
Koulutusohjelma	Maisterin tutkinto, Taiteen ja median laitos
Pääaine	Visual Communication Design
Vastuopettaja/valvoja	Professori Arja Karhumaa
Työn ohjaaja(t)	Petra Haikonen
Päivämäärä	29.07.2025
Sivumäärä	166
Kieli	suomi

Tiivistelmä

Opinnäytetyö koostuu paikkaa ja kokemusta tarkastelevasta teoriaosuudesta sekä taiteellisesta produktiosta. Taiteellinen työ tutkii sitä, miten ilmentää henkilökohtaista paikkakokemusta Étretat’sta, rankalaisesta kylästä ja sen rannikosta tekstiilimalliston muodossa. Tutkimuksen lopputuloksena syntyy viisiosainen tekstiilimallisto, joka sisältää kolme peittoa ja kaksi tyynynpäällistä. Jacquard-tekniikalla kudotut tekstiilit sijoittuvat käyttö- ja taidetekstiilien välimaastoon.

Teoriaosuudessa paikkaa tarkastellaan fenomenologiaa, humanistista maantiedettä sekä genius locin käsitettä että paikan tunnelmaa. Kysymykseen etsitään vastausta myös ajallisuuden, ihmisen ja paikan välisen yhteyden, sekä aistikokemusten, tunteiden sekä muistin että mielikuvituksen kautta. Visuaalisessa analyysissä tutkitaan Claude Monet’n maalauksia, James Turrellin valoinstallaatiota sekä Maija Lavosen tekstiiliteosta paikkakokemuksen, tunnelman sekä paikan hengen näkökulmasta. Lisäksi tekstiilin tarinallisia keinoja ja paikan esittämistä pohditaan tekstiilitaiteilija- ja suunnittelija Elina Heleniuksen kanssa keskustellen.

Taiteellisessa työskentelyssä tarkastellaan tekijän henkilökohtaista suhdetta Étretat’aan ja sen rannikkoon. Taiteellinen tutkimus pohjautuu Étretat’n rannikolla vuonna 2016 koettuihin kokemuksiinsekä muistinvaraisiin vierailuihin yhdeksän vuoden ajalta tähän päivään saakka. Produktiossa lähestytään paikkakokemusta valokuvia tarkastelemalla sekä värillisiä tunnemuistoja serigrafiamonotypian avulla visualisoiden. Lopuksi kerroksellinen paikkakokemus kootaan materiaalien, värien ja kuderakenteiden sekä kuosien avulla yhtenäiseksi tekstiilimallistiksi.

Paikkakokemus on jokaiselle omansa. Yksilölliseen paikkakokemukseen vaikuttavat kokijan tausta, paikassa koetut tapahtumat, aika, paikan henki ja paikassa koettu tunnelma. Opinnäytetyö avaa paikkakokemuksen henkilökohtaisuutta, kokemuksen ja paikan luonnetta ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Tekstiilimallisto tallentaa tekijän yksilölliset moniaistilliset kokemukset ja esittelee kudotun version Étretat’n moniaistillisesta paikkakokemuksesta.

Avainsanat Fenomenologia, humanistinen maantiede, paikkakokemus, tunneko-kemus, moniaistillinen tarinankerronta, monotypia, jacquardkudonta, tekstiilisuunnittelu

Author	Norma Lauritsalo
Title of thesis	My Étretat – Layers of Place and Experience
Programme	Master’s Programme in Art and Media
Major	Visual Communication Design
Thesis supervisor	Professor Arja Karhumaa
Thesis advisor	Petra Haikonen
Date	29.7.2025
Number of pages	166
Language	Finnish

Abstract

The thesis consisted of a theoretical part examining place and experience, as well as an artistic production. The artistic work explored how to express author’s personal experience of place in Étretat, a French village and its coastline, through a textile collection. The outcome of the research was a five-piece textile collection that included three blankets and two cushion covers. The textiles, woven using the jacquard technique, occupied a space between functional and artistic textiles.

In the theoretical part, place was examined through phenomenology, humanistic geography, the concept of genius loci, and the atmosphere of place. The question was also explored through time, relationship between humans and place, as well as sensory experiences, emotions, memory, and imagination. In the visual analysis, Claude Monet’s paintings, James Turrell’s light installation, and Maija Lavonen’s textile artwork were studied from the perspectives of place experience, atmosphere, and the spirit of place. Additionally, the narrative methods of textiles and the representation of place were discussed in conversations with textile artist and designer Elina Helenius.

In the artistic work, the author’s personal relationship with Étretat and its coastline was examined. The artistic research was based on experiences from the Étretat coast in 2016, as well as memory-based visits spanning nine years up to the present. The experience of place was approached by examining photographs and visualizing colorful emotional memories through screen print monotype. Finally, the layered experience of place was compiled into a cohesive textile collection through materials, colors, weave structures, and patterns.

The experience of place was unique to each individual. The individual experience of place was influenced by the perceiver’s background, events experienced in the place, time, the spirit of the place, and the atmosphere felt there. The thesis revealed the personal nature of place experience, the character of experience and place, and the factors affecting them. The textile collection preserved the author’s individual multisensory experiences and presented a woven version of the multisensory experience of Étretat.

Keywords Phenomenology, Humanistic geography, multisensory storytelling, jacquard-weaving, textile design, monotype

Norma Lauritsalo

*Minun Étretat –
Kerroksellinen paikkakokemus*

*Taiteen maisterin opinnäyte
Visual Communication Design*

*Taiteen ja median laitos
Aalto yliopiston taiteiden ja
suunnittelun korkeakoulu*

*Ohjaaja: Petra Haikonen
Valvoja: Arja Karhumaa*

2025

Sisällys:

1. Johdanto	12
1.1 Paikkakokemuksen tallentamisesta	
1.2 Tutkimuskysymys, tavoitteet ja aiheen raja	
2. Suunnittelun lähtökohdista	24
2.1 Paikasta ja kokemuksesta	
2.2 Paikan koordinaateista	
2.3 Paikka taiteessa ja teksteissä	
3. Paikkakokemusten yhteenkutoutuminen	80
3.1 Étretat'n kylä	
3.1.2 Étretat ja minä	
3.2. Valokuvat muistini tukena	
3.3. Monotypia ja intuitiivinen tekeminen	
3.4. Värit ja materiaalit	
3.5. Kuvituksia ja rakenteita	
3.6 Testauksesta lopulliseen kudontaan	
3.7 Viimeistelytekniikat	
4. Kudottuja kokemuksia	118
4.1 Minun Étretat - teoskokonaisuus	
5. Pohdinta	148

1.

Johdanto

1.1 Paikkakokemuksen tallentamisesta

Maisteriopintojeni aikana olen muistellut itselleni tärkeitä paikkoja. Olen pohtinut paikkoihin liittyviä henkilökohtaisista siteistä ja niissä koettujen hetkien limittäisyyttä. Olen kokenut tarvetta tallentaa paikkojen ominaispiirteitä ja paikoissa kokemiani hetkiä mahdollisimman tarkasti. Monet muistoni linkittyvät maisemiin, joihin palaan aina uudelleen ja uudelleen. Aika lipuu eteenpäin ja paikkakokemukseni muuttuvat muistikuviksi, mielessä leijaileviksi ajatuksiksi. Tunteet ja aistimukset käväisevät tai jäävät kehooni. Muistoni muuttavat muotoaan ja saavat uusia kerroksia vieraillessani muistinvaraisesti menneisyyteni hetkissä.

Muistikuva koetusta paikasta on plastinen ja muovautuu elämäntilanteidemme mukana. Paikkakokemus on aina yksilöllinen, eikä sitä voida täysin objektiivisesti määritellä. Paikan kokemukseen vaikuttavat aika, kokijan menneisyys, tulevaisuus, kulttuuritausta ja paikassa koetut tapahtumat. (Forss 2007)

Lapsuuteni muistoissa käyskentelen meressä niin kauan, että huuleni sinertävät. Etsin toinen toistaan hienompia kiviä rantavedestä ja katselen perheeni kanssa, kuinka meren pohjasta noukkivani märät kivet kimmeltävine väreineen haalistuvat auringonpaisteessa. Aika tuntuu pysähtyneen, eikä minnekään ole kiire. Meren äärellä sulaudun osaksi minua ympäröivää luontoa ja koko maailmaa. Meri kertoo minulle,

kuten monelle muullekin vapaudesta ja äärettömyydestä. Meren aallot kuljettavat eteenpäin mahdollisuuksien rantoihin. Elämäni kuljetti minut Étretat'n [etʁətɑ] rannikolle keväällä 2016, ja pääsin kokemaan yhden elämäni syvimmän paikkakokemuksen, joka sisälsi lapsena luonnon äärellä aistittuja oivalluksia.

Palaan usein muistinvaraisesti Étretat'n maisemiin. Paikka on pieni kalastajakylä ja lomakohde Normandian rannikolla Ranskassa. Liitukivikallioineen, kivirantoinen sekä tuuheine nurmipeitteineen se sulkee sisäänsä paikkakokemukseni yhdeksän vuoden takaa. Vierailin vuonna 2016 toukokuuisessa Étretat'ssa. Asuin tuolloin ensi kertaa ulkomailla, täydessä ja hektisessä Pariisissa. Lähdin viettämään viikonloppua pois kaupungin sykkeestä ystäväni kanssa ja suuntasimme Normandiaan. Matkamme kulki ensin Le Havren kautta Étretat'aan ja sieltä edelleen Honfleurin. Kohteista Étretat puhutteli minua eniten. Aistin paikkaa kokonaisvaltaisesti kaikkia aistejani käyttäen. Koin kuuluvani juuri siihen hetkeen, siihen paikkaan.

Tämä paikka on pysynyt tiiviisti elämässäni läsnä muistikuvina sekä voimakkaina tunnetiloina. Olen vierailut muistojeni Étretat'ssani yhdeksän vuoden aikana lähes kuukausittain. Side paikkaan on syventynyt vuosien myötä ja kokemukseni paikasta on saanut kerrostumia, kasvanut osaksi minua.

Paikkakokemukseeni Étretat'sta sekoittuu paljon erilaisia tunnetiloja, jotka punovat mielessäni väripintoja, usvaisia leijuvia maailmoja. Tämän maisterinopinäytetyön tutkimuskysymyksenä on: ”Miten ilmentää henkilökohtaista paikkakokemustani Étretat'sta tekstiilimalliston muodossa”. Opinäytetyöni teoriaosuudessa etsin vastausta tutkimuskysymykseen humanistisen maantieteen, fenomenologian sekä tunnelman ja paikan hengen käsitteen *genius loci* kautta. Lisäksi tutustun taiteen ja tekstiilisuunnittelun esimerkkitoihin sekä niiden kokonaisvaltaiseen olemukseen.

Visuaalisen viestinnän muotoilun opinäytetyöni tutkii moniaistillista tarinankerrontaa. Tutkimukseni hyödyntää taide- ja design aloilla usein käytettyä Practice-led -metodia, jossa tutkija tarkkailee

hänen omaa työskentelyään niin tutkijan kuin tekijänkin näkökulmasta. (Nimkulrat, 2007). Practice-led -opinäytetyöni koostuu sekä teoriasta että produktiosta. Maisteriopintojeni sivuaine *Textile – Material and Structure* antoi minulle mahdollisuuden sukeltaa kudonnan maailmaan – ilmaisumuotoon, jossa visuaalinen viesti rakentuu kolmiulotteisuuden kautta. Koin luonnolliseksi jatkumoksi tutkia paikkakokemustani Étretat'sta juuri tekstiilien muodossa. Produktion valmistustekniikaksi valikoitui jacquard-kudonta. Se kuvastaa kolmiulotteisuudellaan paikkakokemukseni kerroksellisuutta. Lisäksi se mahdollistaa monimutkaisten ja uniikkien visuaalisten kuvioiden esiin tuomisen. Materiaalien visuaalinen, sekä samalla kinesteettinen tarinankerronta tukevat myös paikkakokemukseni kokonaisvaltaista ja kehollista luonnetta.

Tekstiilisuunnittelun rinnalla produktiotani tukevat Étretat'sta yhdeksän vuotta sitten paikan päällä ottamani valokuvat sekä syksyllä 2023 grafiikan pajalla tekemäni serigrafiamonotypiavedokset. Omalle praktiikalleni ominaisesti maisterin opinäytetyöni koostuu kuvan ja materiaalin sekä abstraktien kokemusten yhteensovittamisesta. Practice-led -opinäytetyön tutkimuksen tuloksena syntyy viisiosainen kudottu tekstiilimallisto, joka sisältää kolme peittoa ja kaksi tyynynpäällistä. Ne sijoittuvat olemukseltaan ja luonteeltaan käyttö- ja taidetekstiilien välimaastoon.

Opinäytetyöni jakautuu viiteen lukuun. Toisessa luvussa perehdyn paikkaan ja sen kokemiseen humanistisen maantieteen sekä fenomenologian kautta. Luvun loppupuolella avaan ja tulkitsemieni taiteen ja tekstiilin esimerkkitoiden avulla moniaistillista tarinankerrontaa ja niiden esityskeinoja. Kolmannessa luvussa avaan työni lähtökohtaa Étretat'aa ja suhdettani siihen sekä pureudun produktioni prosessiin ja tekstiilimallistoni valmistumiseen. Neljännessä luvussa esitelen valmiin mallistoni kokonaisuutena ja yksittäisinä teoksina. Viides luku koostuu opinäytetyöni johtopäätöksistä, production reflektoinnista, sekä mahdollisen jatkotutkimuksen pohtimisesta. Palaan vielä Atlantin rannikolle viimeisessä luvussa.

1.2 Tutkimuskysymys, tavoitteet ja raja

Opinnäytetyöni tavoitteena on tallentaa moniaistillinen kokemukseni Étretat'sta viideksi kudotuksi tekstiiliksi. Koska kokemukseni paikasta koostuu viikonlopusta Étretat'ssa vuonna 2016 sekä muistonvaraisista vierailuista ja tunteista, tavoitteenani on kutoa nämä kaikki yhdeksi eheäksi, kolmiulotteiseksi kokonaisuudeksi. Pyrin luomaan mallistosta ja sen tekstiileistä kutsuvia, joiden ääressä voi vierailla fyysisesti ja henkisesti jo aiemmin koetuissa Étretat'n maisemissa. Toivon, että tekstiileideni äärellä syntyy uusia tilallisia kokemuksia, tai että kokijan vanhat henkilökohtaiset paikkakokemukset heräävät eloon. Tavoitteenani on myös välittää tekstiilimalliston kokijoille kokemani Étretat'aan tunnelma ja paikan henki. Kuvittamalla ja kutomalla aistimukseni mallistoksi vaalin kokonaisvaltaisia muistoja, maisemia ja yksityiskohtia, joista haluan pitää kiinni.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on;

Miten ilmentää henkilökohtainen paikkakokemus Étretat'sta tekstiilimalliston muodossa?

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys muodostuu kolmesta pääteemasta. Ensimmäisenä kysymys rajaa paikkakokemuksen tarkastelun vain subjektiiviseen kokemiseen, sillä keskityn työssäni vain omaan kokemukseeni Étretat'sta. Kokemukseni paikasta on kokonaisvaltainen ja sen takia kysymykseen valitsin verbin ilmentää. Se pitää sisällään moniaistillisen kokemisen, eikä rajaa tulkinnan muotoja esimerkiksi pelkästään visuaaliseen tarinankerrontaan. Opinnäytetyöni etsii vastausta tutkimuskysymykseen useiden menetelmien kautta.

Työni menetelmiä ovat kirjallinen taustatutkimus, visuaalinen analyysi, asiantuntijakeskustelu tekstiilitaiteilija ja -suunnittelija Elina Heleniuksen kanssa, sekä practice-led -tutkimukselle ominainen oman prosessin

dokumentointi sekä reflektointi. Koska tutkimuskysymykseni painottaa paikkakokemuksen henkilökohtaisuutta, tarkastelen opinnäytetyössä luonnollisesti myös omakohtaisia kokemuksiani ja tunteitani Étretat'sta.

Tutkimukseni Étretat'sta rajautuu omaan kokemukseeni fyysisestä matkasta keväällä 2016 sekä siitä lähtien muodostuneista muistinvaraisista vierailuista tähän vuoteen 2025 asti. Teoriaosuudessa perehdyn paikkaan ja paikan kokemukseen humanistisen maantieteen sekä filosofian suuntauksen fenomenologian kautta. Yleismaantiede sekä muut filosofian osa-alueet rajautuvat tämän työn ulkopuolelle. Visuaalisessa analyysissä tutustun neljään valitsemaani teokseen, jotka esittelevät paikan ilmenemismuotoja eri tavoin. Ne tuovat esiin näkökulmia tekniikan, materiaalien ja muiden ominaisuuksien kautta. Kukin teos muistuttaa omalla tavallaan kokemustani Étretat'sta. Analyysin kautta opinnäytetyössä esiin nousevat taidesuuntaukset, kuten impressionismi, valo- sekä tekstiilitaide. Taidesuuntaukset nojaavat visuaalisten analyysin teoksiin, ja siksi muita taidesuuntauksia ei työssä käsitellä.

Taiteellisessa prosessissani tarkastelen tekstiilimallistoa paikan kokemuksen teorian, moniaistillisen kerronnan, sekä suunnitteluprosessin kautta. Tekstiiliensuunnitteluprosessiini ei suoranaisesti kuulu tekstiilien käyttö tai kestävyys, tuotannolliset lainalaisuudet, asiakasryhmän- tai hinnanmäärittely, sillä malliston tekstiilit sijoittuvat olemukseltaan käyttö- sekä taidetekstiilien välimaastoon.

Rakennan tekstiilimallistoni vaihe kerrallaan valokuvauksen, serigrafiamonotypian, materiaalivalintojen, kuosi- ja rakennesuunnittelun, viimeistelytekniikoiden, sekä testikudontojen kautta viideksi tekstiiliksi. Valmistan mallistoni ainoastaan teollisella Jacquard-kutomakoneella sekä käsin Jacquard-kangaspuilla. Viimeistelytekniikoiksi valitsin tekstiilien tuntumaan vaikuttavat tekniikat kuten, vesipesun, höyrytyksen, silityksen sekä harjauksen. En värjää tekstiileitä, enkä viimeistele niitä kankaanpainotekniikoiden avulla.

Tekstiilimallisto koostuu viidestä erilaisesta tekstiilistä. Niiden muodot nojaavat perinteisiin ja yksinkertaisiin peitto- ja tyynynpäällismalleihin, jotta opinnäytetyön keskiössä olevat tekstiilit pääsevät parhaiten esiin. Teokset koottiin toukokuussa 2025 näyttelyksi, jotta ne pystyttiin esittämään opinnäytetyön tarkastajille yhteisenä kokonaisuutena. Näyttelyn suunnittelu tai rakentaminen eivät kuulu opinnäytetyön sisältöön, vaikka näyttely esiintyykin pohdinnassani luvussa viisi.

2.

Suunnittelun lähtökohdista

2.1 Paikan kokemisesta

”Paikat, jotka ovat tärkeitä ja täynnä merkityksiä, ovat aina sellaisia, joissa on tapahtunut tai on juuri tapahtumassa joitakin poikkeuksellista. Jotain sellaista, joka tekee pysyvän jäljen, hyvän tai pahan” (Naukkarinen 2024, 151)

Étretat on paikka, joka pysyy mukanani elämäni käännteissä. Paikka kuvastaa minulle mielentilaa, olennaisen äärelle pysähtymistä. Atlantin kohinassa, kallioiden suojassa keväällä 2016 keskityin siihen hetkeen. Niukka, mutta jylhä rannikko rakentui suurista pinnoista kuten valtamerestä, horisonttiin jatkuvista nurmista, tuhansista aalloissa hioutuneista kivistä ja liitukivikallioista sekä äärettömästä taivaasta. Aivan kuin joku olisi peitellyt maiseman eriväristen peittojen alle. Huomion kiinnittivät siellä täällä nurmikosta tai aallokosta esiin nousseet aksenttivärit. Katseeni tarkentui ajoittain kallionreunojen yli kurkistaviin fuksianpunaisiin rusolaukkaneilikoihin sekä rantaviivalla lepääviin limenvihreisiin merileviin.

Tarkkailin

paikkaa

lapsen lailla.

Nostelin aaltojen

valoa vasten.

rantaan sylkemiä a a r t e i t a

Katselin leppäkerttuja kukissa.

Olisin voinut jäädä ihmettelemään ainiaaksi.

Tekstiilimallistoni muotoutuu henkilökohtaisista paikkakokemuksistani sekä niistä kumpuavista tunteista. Opinnäytetyöni lähteitä ovat kirjallisuuden, visuaalisen analyysin sekä asiantuntijakeskustelun rinnalla omat kokemukseni Étretat'sta. Perttulan ja Latomaan (2015, 149) mukaan kokemukset ovat tietoisia keinoja luoda merkityksiä ihmisen ja ympäristön välille. Teoksessa *Kokemuksen tutkimus* he puhuvat tästä tapahtumasta elämäntilanteena. Kokemustani Étretat'sta tarkastellaan opinnäytetyössä suhteessa ympäristöön ja näin osana omaa elämäntilannettani.

Kokeminen jaetaan tunnepohjaiseen ja kognitiiviseen toimintaan. Tunnepohjaista kokemista kuvaillaan adjektiivein, kun taas kognitiivisessa kokemuksessa havainnon ymmärtäminen pohjautuu ennalta opittuun tietoon. Tietoa edustavat historia ihmisineen ja tapahtumineen sekä maantiede maastonmuotoineen. (Mäkinen 2007, 282) Kokemukseni Étretat'sta on yhdistelmä kahdesta kokemuksen muodosta. Paikasta aiemmin opittu tieto ei ollut kadonnut mieleni arkistoista, kun kohtasin Étretat'n maisemat ensi kertaa. Myöhemmin olen palannut niihin muistinvaraisesti sekä mielikuvitukseni kautta yhä uudelleen. Kuten Olli Jalonen (2006, 227–228) toteaa teoksessaan *Hitaasti kudotut nopeat hetket* paikan hahmottamisessa on kyse sen suhteesta ympäröivään sekä menneeseen että tulevaan aikaan. Aiemmin omaksumani tieto, kuten karttanäkymät, valokuvat, ja muiden ihmisten suositukset Étretat'sta ovat siis värittäneet mielikuvaani paikasta jo ennen ensimmäistä vierailua. Samoin Étretat'ssa muistinvaraisesti vieraillessani muistoni ja mielikuvani paikasta nojaavat jo aiemmin oppimaani.

Paikkakokemuksen koordinaateista

Maantiede syntyi tarpeesta esittää, systematisoida ja tilastoida ympärillä olevaa maailmaa. Ensimmäiset tieteelliset lähestymistavat ihmisen ja ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelussa kehittyivät 1800-luvun Ranskassa. Tuolloin painopiste oli erityisesti vuorovaikutuksen taloudellisissa, sosiaalisissa, ideologisissa sekä psykologisissa vaikutuksissa maisemaan. Kritiikkinä aluemaantieteen suppeaa näkökulmaa kohtaan syntyi kaksi uutta tieteenalaa: yhteiskunta- ja maantiede sekä humanistinen maantiede. (Haarni & Karvinen & Koskela & Tani 1997, 10)

Maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori Sirpa Tani toteaa paikkakokemuksen olevan aina yksilöllinen, minkä vuoksi sama paikka näyttää eri tavoin eri ihmisille. Tila muuntuu paikaksi, kun siihen liittyy henkilökohtaisia tunteita, muistoja, toiveita tai pelkoja. Kartalla näkyvä fyysinen sijainti jää toissijaiseksi; tärkeämpää on kuuluvuuden tunne ja paikkaan liittyvät muistot (Tani 1997, 211). Maantieteilijä Pauli Tapani Karjalaisen mukaan kartografisesti paikka voidaan esittää objektiivisena pisteenä kartalla, mutta yksilön kokemuksessa se saa paljon syvemmän merkityksen. Yleismaantieteellisesti paikka määritellään mitattuna tai objektiivisesti merkittynä sijaintina. Paikka on yleismaantieteen mukaan esitettävissä kartalla sen koordinaattien leikkauspisteiden mukaisesti, mutta humanistisen maantieteen määritelmä paikasta on häilyväisempi. (Karjalainen, 1997, 230) Esimerkiksi Étretat'n maantieteelliset koordinaatit ovat 9°43'N 0°13'E, kun taas Étretat minussa vaihtaa paikkaa jatkuvasti kehoni ja mieleni liikkeiden mukana. Kun yleismaantiede suuntaa tarkastelunsa kartografiaan ja maastonmuotoihin, humanistinen maantiede keskittyy tutkimaan maailmaa ihmisen subjektiivisesta näkökulmasta. Se pyrkii avaamaan ihmisten suhdetta paikkoihin ja ympäristöön sekä niiden merkitystä ihmisten elämässä. (Karjalainen, 2007) Erityisesti humanistinen maantiede tarkastelee ilmiöitä ihmisten kokemusten kautta (Haarni ym. 1997, 16–17).

Termi *paikka* toistuu usein humanistisen maantieteen sanastossa. Se ei ole olemukseltaan kuitenkaan täysin yksiselitteinen. Humanistisessa maantieteessä paikka tarkoittaa tilaa, johon ihminen on yhteydessä hänen elämismaailmassaan. Tuttu ja rutiininomainen tekeminen muodostavat neutraalista ja abstraktista tilasta henkilökohtaisen paikan, ihmisen oman elämismaailman. Paikkoja tutkitaan ihmisten niihin liittämien kokemusten, merkitysten, arvojen, tunteiden sekä toiveiden kautta. Nämä subjektiiviset tarkastelukulmat liittävät hänet ympäröivään tilaansa. (Haarni ym. 1997, 16–17) Paikan ulottuvuus liikkuu kartalta myös osaksi ajan käsitettä. Markku Hakuri toteaa teoksessa *Paikka vai tila* sen kuvaavan myös sekä tilannetta että ajankohtaa. (Hakuri, 2014, 14)

Paikoista puhuttaessa esiin nousevat myös sanat *tila* ja *maisema*. Tila, paikka ja maisema ovat liitoksissa toisiinsa sekä limitäin että sisäkkäin. Hakurin (2014, 14) mukaan *tila* kuvaa aluetta, sen laajuutta tai paikallisuutta. Hän toteaa myös sen tarkoittavan suomen kielessä olotilaa, olosuhdetta tai olomuotoa. Teoksessa *Tila paikka ja maisema* Petri Raivo puolestaan avaa maiseman määritelmää maisemamaantieteilijä Johan Gabriel Granöa lainaten. Granön mukaan maisema muodostuu maankamarasta, vesialueesta, taivaasta, maastonmuodoista sekä niitä sisältävistä luonnon elementeistä kuten kasvillisuudesta. Maisemaa voidaan tulkita myös rajattuna alueena sekä optisesti että sielun kautta aistittuna näkymänä tai kokemuksena. (Raivo 1997, 195) Paul Rodawayn (1994, 129) mukaan maisema on moniselitteinen termi, joka kuvaa rajattua aluetta tai paikkaa, mutta myös ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta.

Étretat'n synnyttämät eksistentiaaliset ajatukseni vahvistavat paikkakokemukseni kokonaisvaltaisuutta. Vaikka Étretat onkin fyysisesti kaukana nykyisestä arkisesta ympäristöstäni, tuntuu se henkisesti läheiseltä ja suhde paikkaan on pysynyt tiiviinä. Étretat on juurtunut osaksi kokemusmaailmaani. Paikkakokemukseni jatkaa elämää minussa saaden uusia kerroksia, kun vierailen muistoissani, olipa se iltakävelyllä, ruuhka- metrossa tai kotisohvalla istuessani.

*Välillä ajatukseni Étretat'sta
saavat pääni solmuun.*

*Astellesani pitkin kivirantaa meren
tavoitellessa jalkojani tunnen*

solahtavani

*osaksi pyöreitä kiviä, jotka ovat muotoutuneet
aalloissa juuri omiksi yksilöikseen.*

*Paikan jylhä olemus ja
unenomainen energia saavat minut samalla pieneksi,
mutta kokonaiseksi vahvaksi itsekseni.*

*Vaikka tunnenkin olevani osa rantakivikkoa,
pitää tietoisuuteni kiinni minuudestani.
Toisin kuin kivet, voin tietoisesti vaihtaa
olinpaikkaani ja kuunnella meren kohinaa
myös kallioiden korkeuksista.*

Jatkan ajatuksissani vaeltelua.

*loivaa ylämäkeä
ja nousen pitkin liitukallioiden ylle ja,
sukellan takaisin maisemaan.*

Humanistinen maantiede pohjautuu eri filosofioista saatuihin vaikutteisiin. Yksi keskeisimmistä tieteisiin, taiteeseen ja kirjallisuuteen liitetyistä filosofioista on fenomenologinen eksistenssifilosofia. Se tarkastelee ihmistä kokonaisuutena, ulkoisesti sekä sisäisesti, esineellisesti että eksistentiaalisesti. (Karjalainen 2007, 50)

Humanistinen maantiede on etsinyt vastauksia kysymyksiinsä tieteen ja filosofian rinnalla myös taiteen kentältä. Objektiivinen ja tieteellinen paikan tarkastelu ei ole saanut näkyväksi ihmisten henkilökohtaisia paikkoihin muodostuneita siteitä ja kokemusten kerrostumia. Maalaustaidetta, musiikkia ja kirjallisuutta analysoimalla, on pyritty tutkimaan esimerkiksi ihmisten minuuteen liitettyä kansallista identiteettiä. Sen myötä myötä myös maantietiede otti vaikutteita sosiologiasta, historiasta ja kulttuurista. (Haarni ym. 1997, 18–19) Seuraan opinnäytetyössäni humanistisen maantieteen askelia. Tutkin paikan ilmentymistä visuaalisessa analyysissä taiteen eri tyylien kautta sekä tarkastelen henkilökohtaista paikkakokemustani osana Produktion suunnittelua.

Humanistisen maantieteen määritelmän mukaan paikka ei ole vain fyysinen sijainti kartalla. Tekstiilitaiteilija- ja suunnittelija Elina Heleniuksen mukaan paikka on samanaikaisesti sekä rajattu että ääretön (Helenius 24.4.2025). Paikassa koettuja lukemattomia menneisyyden ja tulevaisuuden tapahtumia on mahdotonta mitata tai täydellisesti tallentaa. Tunteiden, muistojen ja arjen tapahtumien kautta voimme tulkita omaa elämismailmaamme, paikkoja, joihin olemme toistuvasti yhteydessä. Ihmisten tunteet ja paikkoihin liitetyt merkitykset kasvatavat paikoista vielä äärettömämpiä, sillä muistoihin tallentuneet merkityssuhteet ja tunteet jatkavat matkaansa ihmismielissä ja tarinoina seuraaville sukupolville. Juuri Étretat teki minuun lähtemättömän vaikutuksen, ja sen merkitys elämismailmassani on pysynyt vahvasti läsnä. Opinnäytetyöni avulla tallennan ja avaan kokemukseni muiden tarkasteltavaksi.

Paikan fenomenologia

Fenomenologia on filosofian suuntaus, joka tutkii ihmisen elettyä todellisuutta, inhimillistä elämismailmaa ja sen rakenteita. Se keskittyy vastaamaan kysymykseen, miten kuvata kokemusta ja sen monimuotoista luonnetta. (Miettinen & Pulkkinen & Taipale. 2010, 10–11) Fenomenologian ääriviivat ovat utuiset, sillä sen käsitteistä ja menetelmistä ei olla täysin yksimielisiä, eikä siitä ole muodostunut omaa vakiintunutta oppijärjestelmää. Fenomenologia pohjautuu kuitenkin sen perustajan, saksalaisen filosofi Edmund Husserlin (1859–1938), ajatteluun ja termistöön.

Husserlin tavoitteena oli luoda fenomenologiasta yhtenäisen filosofisen ajattelun perusta ”ankara oppijärjestelmä”, jossa ilmiöitä ja niiden olemista tarkasteltaisiin subjektiivisesta näkökulmasta, ikään kuin puhtaalta pöydältä. (Miettinen ym. 2010, 25–26) Kuitenkaan puhdas kuvaileva ilmiön tarkastelu ei ole kasvatustieteentutkija Sirkka Niskasen mukaan fenomenologisessa psykologiassa täysin mahdollista, sillä ihminen ei voi tutkijanakaan täysin irrottautua historiastaan ja ymmärtämysyhteyksistään. (Niskanen 2004, 91)

Fenomenologia on elänyt jatkuvasti uusien ajattelijoiden havainnoissa. Husserlin seuraajat kuten saksalainen filosofi Martin Heidegger (1889–1976) ja ranskalainen filosofi Maurice Merleau-Ponty (1908–1961) muokkasivat omassa ajattelussaan fenomenologian suuntaa ja kytkivät sen selkeämmin osaksi ihmistä ja kokemusta, unohtamatta ympärillä olevaa maailmaa. Erityisesti Heidegger haastoi Husserlin ajatuksen ilmiön puhtaasta tyhjiömäisestä tarkastelusta ja painotti subjektiiviseen kokemukseen vaikuttavia seikkoja kuten menneisyyttä, tapahtuman ajankohtaa tai kestoa, sekä tulevaisuutta. Merleau-Ponty keskittyi puolestaan ajattelussaan erityisesti ihmisen kehollisuuteen ja kokemuksen moniaistillisuuteen. (Miettinen ym. 2010)

Fenomenologiassa tarkastelun keskiössä ovat ilmiöt (fenomena) ja niiden käsitteellinen jäsentäminen (logos). Itse asiat halutaan nostaa esiin juuttumatta liikaa teoreettisiin ongelmiin tai käsitteistöön. Ilmiöitä tarkastellessa astuu mukaan myös ilmiöiden kokija, sillä niitä ei voida

fenomenologian mukaan erottaa toisistaan. (Miettinen ym. 2010, 10–11) Ihmisen kokemus on aina liitoksissa kokijan elämismailmaan. Humanistisessa maantieteessä elämismailmaan sisältyy arkipäiväinen eletty todellisuus, kuten työ, lepo ja arjen askareet (Karjalainen 2007, 54)

Anne-Mari Forss esittää paikan teoksessaan *Paikan estetiikka – Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa* monimutkaisena, moniulotteisena ja moniaistillisesti koettavana tilana. Hänen mukaansa paikan aistein havaittavat ominaisuudet voivat olla niin visuaalisia kuin auditiivisia ja kinesteettisiäkin. Kuten filosofi Merleau-Ponty, myös Forss korostaa paikan aistein havaittavaa kokemuksellisuutta. Näitä havaittavia ominaisuuksia ovat esimerkiksi materiaalit, muodot, mittasuhteet ja pinnat. Ne ilmenevät konkreettisina elementteinä esimerkiksi typografiassa, arkkitehtuurissa, asemakaavoissa, esineissä sekä kasvillisuudessa. (Forss 2007, 78)

Forssin mukaan fenomenologiassa paikkaa voidaan tarkastella ja mitata myös erilaisina määreinä, kuten mittoina, muotoina, kokoina ja tuntumina. Aistein havaittaviin, mutta hankalasti mitattaviin ominaisuuksiin kuuluvat esimerkiksi valo, varjo, äänet ja tuoksut. Paikan käsitettä voidaan lähestyä myös historiallisista, ajallisista ja sosiaalisista näkökulmista — esimerkiksi kollektiivisen muistin, tunnelman tai paikan hengen kautta. Nämä näkökulmat ovat usein tulkinallisia ja subjektiivisia, eivätkä anna objektiivisia tuloksia. Paikkakokemukseen vaikuttavat myös yksilön ennakkokäsitykset ja odotukset. Yhdessä nämä kaikki tekijät muodostavat paikan käsitteen — monisyisen ja elävän kokonaisuuden. (Forss 2007, 78)

Vaikka Husserlin fenomenologia pyrkiikin rajaamaan ilmiön tarkastelua itse asiaan, Heideggerin ja Merleau-Pontyn teorit korostavat juuri paikkakokemuksen monisyistä olemusta. Tässä opinnäytetyössä Heideggerin ja Merleau-Pontyn ajatukset paikan kokemuksen ajallisuudesta, moniaistillisuudesta sekä kehollisuudesta toimivat näkökulmina tarkasteltaessa Étretat’n paikkakokemusta. Fenomenologian ajattelijoiden oppeja seuraten myös oma opinnäytetyöni jatkaa filosofian suuntauksen tulkintaa Étretat’n rantaviivaa pitkin.

Tunnelmasta ja paikan hengestä

Toukokuussa 2016 tunnelma Étretat’ssa oli pysähtynyt. Siellä täällä vaelteli satunnaisia ihmisiä tutkimassa rantoja ja kallion reunamia. Jos rantaviivaa olisi katsonut korkeuksista, olisi kourallinen ihmisiä kadonnut merimetsojen lailla liitukallioiden seinämiin. Tuntui siltä kuin olisimme ystävänä kanssa olleet paikan ainoat ihmiset. Muutama valokuvaaja tallensi vesilintujen liikkeitä riutoilla vedenkestävissä asuissaan, ja lokit lentelivät usvaisessa ilmassa ulapalle kirkuen.

Fenomenologiassa paikkaa tarkastellaan kaiken muun edellä mainitun lisäksi sen *tunnelman* ja *paikan hengen*, *genius locin*, kautta. Saksalainen filosofi Gernot Böhme (1937–2022) sekä suomalainen taidekasvatuksen professori Pauline von Bonsdorff ovat tutkineet paikan tunnelman ja genius locin piirteitä fenomenologiassa. Käsitteet muistuttavat lähes täydellisesti toisiaan, mutta silti niistä löytyy muutamia eroavaisuuksia. (Forss, 2007, 111)

Tunnelma on ilmiö, joka on syvästi sidoksissa paikkoihin, aisteihin ja ihmisen kokemuksellisuuteen. Sanan tunnelma merkitys juontaa juurensa 1700-luvulle, jolloin sillä tarkoitettiin tilojen auraa ja henkeä. Nykyään se kuvaa paikan olemusta ja identiteettiä sekä punoutuu osaksi ihmisten rakentamaa sosiaalista kokemista ja kulttuuria. Tunnelma ilmiönä on vuorovaikutteinen. Jotta ihminen voi kokea tunnelman, on paikan ensin vapautettava olemuksensa kokijan aistittavaksi. Sen jälkeen kokija voi vaikuttaa siihen läsnäolollaan. (Forss, 2007, 112) Näin myös Étretat vapautti tunnelmansa minun koettavakseni kulkiessani sen poukamissa ja nummilla.

Paikan tunnelma vaihtelee paikan luonteen jasosiaalisten tilanteiden mukana. Tunnelma on muunneltavissa sekä sitä voidaan määrätietoisesti tavoitella ja tuottaa. Kokija voi siis olla myös itse tunnelman luoja. (Forss 2007, 113) Étretat’n kivirannalla voi aistia rauhallisen ja merellisen tunnelman, kun taas Pariisin metroasemalla tunnelma muodostuu usein urbaanista ja rakennetusta ympäristöstä, hektisyydestä sekä muiden ihmisten läsnäolosta.

Oma henkinen tilani vaihtelee saapuessani Étretat’aan. Kun astuin ulos linja-autosta yhdeksän vuotta sitten Étretat’n pienelle linja-autoasemalle, olin jo hitaasti virittäytynyt aaltojen tasaiseen sykkeeseen. Maiseman jylhyys ja paikan unenomainen luonne saivat minut silti yllättymään. Böhme jakaa tunnelman kontrasti- ja ingressikokemukseen. Kontrastikokemuksessa kokijan mieliala on tilaan saapuessa paikan tunnelmasta poikkeava, kun taas ingressikokemuksessa kokija ja tunnelma ovat ensi askelilta sopusoinnussa toistensa kanssa. Kokemukset vaihtelevat ihmisestä ja ajasta riippuen. Tunnelma on tilassa läsnä kaikille kokijoilleen, mutta sen tulkinta on subjektiivista ja riippuu yksilöstä. Tunnelman aistittavuuteen tarvitaan avoimuutta, herkkyyttä ja pysähtyneisyyttä. (Forss 2007, 114 & von Bonsdorff 2007, 36) Laskeutuessani muistinvaraisesti Étretat’n maisemiin mielentilani vaihtelee. Joko hengitän tiheästi ja kehoni on jännittynyt, tai sulaudun paikan rytmiin jo ensi askelilla. Olotilastani riippumatta, katsoessani horisonttiin pääsen lähemmäs rannikon rytmiä ja sen rauhoittavaa tunnelmaa.

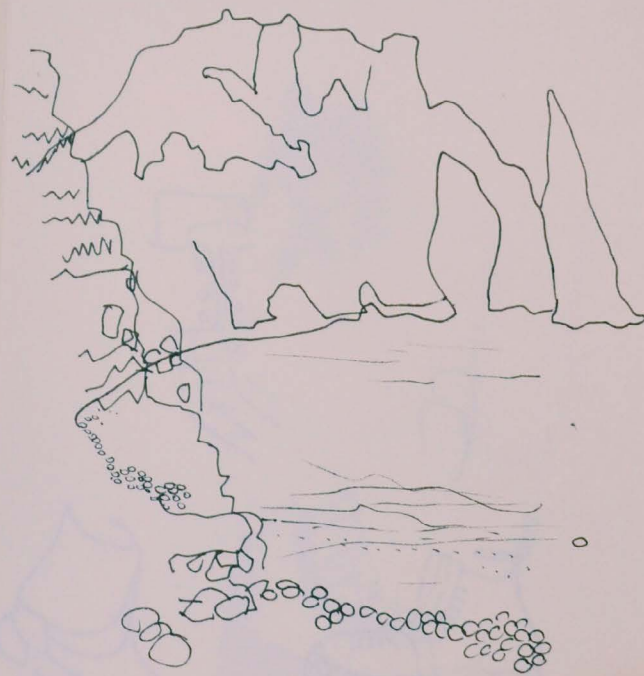
Korvissa humiseva tuuli, nenässä tuoksuva suolainen meri, sekä ihoa koskettava viileä kiviranta ympäröivät minua muistoissani. Böhme, muiden tavoin, tarkastelee tunnelmaa moniaistillisesti. Paikan tunnelmalisiin piirteisiin lukeutuvat Böhmen mukaan aistein havaittavat elementit kuten värit, tuoksut, maut, äänet, valot ja varjot. (Forss, 2007, 111–115) Nämä elementit luovat syviä aistiyhteyksiä muistoihimme. Esimerkiksi tutun tuoksun haistaessamme, varhaisetkin lapsuusmuistot nousevat pintaan. Värien merkitys korostuu myös Böhmen puheissa, sillä ne saavat muodot ja elementit läsnä oleviksi ja osaksi ympäröiviä tilallisia kokonaisuuksia. Merkittävimmäksi tunnelman luojaksi Böhme nostaa kaikkien elementtien joukosta kuitenkin valon. Se paljastaa Böhmen mukaan myös muut tunnelman elementit, kuten värien, heijastuksien ja varjojen olemasaolon sekä mahdollistaa niiden havaitsemisen. Lisäksi valon luonteella on tunnelman kannalta suuri merkitys, sillä esimerkiksi keinovalo ja auringonvalo välittävät kokijalle hyvin erilaisen tunnelman. (Forss 2007, 117–119)

Valon luonteella oli suuri vaikutus myös kokemukseeni toukokuisessa Étretat'ssa vuonna 2016. Sinertävän usvaverhon takaa siivilöityvän valon ansiosta maiseman massiiviset muodot ja herkät yksityiskohdat olivat helposti havaittavia. Aikamme suurimpiin ajattelijoihin lukeutuva Leonardo da Vinci (1452–1519) on myös todennut jo satoja vuosia aiemmin, että valon ja varjon väliin sijoitetut elementit näkyvät tilassa parhaiten. (Lahdensuu 2009, 170)

Tunnelman ohella paikan luonteen määrittelee myös *paikan henki* eli *genius loci*. Antiikin Roomassa termi viittasi paikan henkiolentoon. Olennon ajateltiin ohjaavan ja määrittelevän paikan elämäntilaa, luonteen ja erityispiirteet. Nykyään *genius loci* tarkoittaa laajemmin paikan henkeä – sen ominaisuuksia, tunnelmaa ja identiteettiä. Paikan henki koostuu sekä objektiivisista elementeistä, kuten kasvillisuudesta ja maastonmuodoista sekä subjektiivisista elementeistä, kuten tapahtumista ja sosiaalisesta kanssakäymisestä. Kuitenkin suuri osa *genius locista* on tulkinnanvaraista. Siihen vaikuttavat paikan merkitykset, historialliset ja sosiaaliset tapahtumat, henkilökohtaiset kokemukset sekä paikkaan liitetyt mielikuvat. Samoin ajalliset ulottuvuudet, kuten menneisyyden ja tulevaisuuden tapahtumat sisältävät sekä yleisesti jaettuun että yksilöllisesti koettuun elementtejä. (Forss 2007, 125) Rakennetulla ympäristöllä ja luonnonympäristöllä on oma *genius locinsa*. Niin myös Normandian rannikolla on tunnistettava paikan henkensä. Étretat'n rannikko on muotoutunut miljoonien vuosien aikana ainutlaatuisiksi vierailukohteeksi. Karu luonto ja majesteettiset kallioportit tekevät Étretat'sta oman uniikin paikkansa.

Vaikka paikan henki sekä tunnelma muistuttavat termeinä vahvasti toisiaan, poikkeavat ne toistaan kolmella tavalla. Paikan tunnelma on nopeasti muuttuva tila, kun taas paikan henki on pysyvämpi, hitaasti ja harvoin muovaantuva ilmiö. Toisin kuin paikan henkeä, tunnelmaa voidaan sanallisesti kuvailla. Sitä käytetään esimerkiksi ihmisten luoman ilmapiirin luonnehtimiseen, kuten huoneen tunnelman kuvaamiseen leppoisaksi. Paikan henkeä on sen sijaan vaikeampi hahmottaa yhtenäisenä kokonaisuutena. Se on usein jäseneltävä

osiin ennen kuin sitä voidaan kuvailla. Ihmiset voivat myös rakentaa tunnelman esimerkiksi koristeilla tai esityksillä, mutta *genius loci* tarvitsee aikaa muotoutuakseen ilman tavoitetta tai suunnitelmallisuutta. (Forss 2007, 125) Molemmat ilmiöt kuitenkin rakentavat omalla tavallaan paikan identiteetin.

J Etretat 13.5.2016

Aistimuksista

Matkustaessani Étretat’aan odotukseni eivät olleet suuret. Päätös matkalle lähdöstä tapahtui nopeasti – vain viikkoa ennen lähtöpäivää. Juna kuljetti minut ja ystäväni ensin Le Havreen, josta jatkoimme linja-autolla perille Étretat’aan. Ikkunoissa vilisivät keltaiset rypsipellot, musta- valkoiset lehmät ja kosteat vihreät laitumet. Pariisin hektisyys hiljeni ympärilläni. Odotin meren tuoksua ja katseen vaipumista horisonttiin.

Leonardo da Vincin mukaan kaikki alkaa aistimuksista. (Lahdensivu 2009, 50) Karjalaisen ajatus myötäilee da Vinciä todeten, että aistit liittävät meidät osaksi maailmaa. (Karjalainen 2002, 235) Vaikka perinteisessä länsimasiassa maantieteellisessä ajattelussa painotetaan visuaalista havaintoa, vaatii tilan ja paikan kokonaisvaltainen hahmottaminen kaikkia aisteja (Rodaway 1994). Myös Porteus ja Mastin (1985) toteavat, että paikkakokemus muodostuu aistikokemusten yhdistelmästä; visuaalisista näkymistä, ääni- sekä tuoksumaisemista että muistoista ja odotuksista. (Raivo 1997, 198) Teoksessa *Taide ja Ihminen*, Paula Tuomikoski toteaa, että ihmisen havainnoissa ympäristöään aistit heräävät eloon. Aistit ovat erikoistuneet vastaanottamaan erilaisia energiamuotoja. Näköaisti havaitsee sähkömagneettista säteilyä, tuntoaisti reagoi lämpöön ja paineeseen ja kuuloaisti vastaanottaa ilman värähtelyjä. Haju- ja makuaistit puolestaan tunnistavat kemiallisia yhdisteitä. Aistien avulla kehon ulkopuoliset energiatilat muuntuvat ymmärrettäviksi kokemuksiksi. (Tuomikoski, 1987, 73–87) Merleau-Pontya mukaillen arkkitehti Juhani Pallasmaa lisää paikan kokemukseen kehollisuuden. Hän toteaa, ettei rakennustakaan koeta pelkästään näköaistin avulla, vaan olemalla kehollisesti liitoksissa materiaaleihin sekä tilan tunnelmaan. (Pallasmaa & Heininen-Blomstedt 2016, 12)

Tekstiilimallistoa suunnitellessani tuntuma on visuaalisen tarinankerronnan ohella keskeisessä roolissa paikkakokemukseni ilmentämisessä. Paikkakokemukseni herättämät immateriaaliset tunteet sekä paikan fyysiset elementit yhdistyvät produktiossani. Ne kutoutuvat yhteen pehmeäksi, muotoutuvaksi tekstiiliksi, jota aistitaan kehollisesti. Olemme juuri tuntoaistin avulla fyysisesti yhteydessä maailmaan. Ihonpinta aistii herkästi keräten muistijälkiä pinnoista ja materiaaleista. Opimme tunnistamaan ihon avulla erilaisia pintoja ja laatuja, kuten pyöreyttä, särmäisyyttä, pistävyyttä, pehmeyttä, kovuutta, huokoisuutta ja kiinteyttä. Böhmen mukaan myös valoa ja pimeyttä aistitaan koko keholla. (Forss, 2007, 119) Tuomikosken (1987, 77–79) mukaan pystymme kuvailemaan pintoja ja struktuureita aikaisempien tuntokokemuksiemme perusteella, sillä ihon muisti välittää meille tietoa muilla aisteilla havaitusta maisemasta. Kuvan 1. kallio näyttää kovalta ja karhealta, ja osaamme kertoa sen ilman, että koskisimme siihen. Näin voimme myös kuvailla ja vertailla kokemaamme. Pystymme kuvailemaan muistojamme, mielikuviamme, sekä niiden tuntumia, vaikka emme voisi niitä fyysisesti koskettaa. Samoja adjektiiveja ja ilmauksia voi käyttää yhtä lailla puhuessaan fyysisesti havaittavista asioista kuin mielen värittämistä tunnemaailmoista.

Kuva 1. Liitukivikallion seinämät nousevat jylhinä kohti korkeuksia.

Viipymisestä

Vietin fyysisesti Étretat'ssa yhden kokonaisen päivän, yhden yön ja seuraavan aamun. Se tuntuu lyhyeltä ajanjaksolta verrattuna niihin vapauden, pysähtyneisyyden sekä loputtomuuden tunteisiin, joita paikassa koin. Tunnit ja sekunnit paperilla ovat myös ristiriidassa sen kanssa, että koen Étretat'n jääneen minuun asumaan. Étretat tuntuu syleilevältä, kodikkaalta, turvalliselta ja tutulta. Tunteet pohjautuvat aistikokemuksiini ja menneisyyden muistoihini eletystä elämästäni. Forss kuvaa Heideggerin tulkintaa viipymisestä kokijan ja ympäristön siteiden luomiseksi. Siteiden muodostamisessa voi Heideggerin mukaan kestää vuosia tai siihen voi riittää vain sekunteja. (Forss 2007, 38)

Asuminen liitetään vahvasti osaksi fenomenologiaa. Forssin (2007,15) mukaan se sitoo ihmisen osaksi paikkaa, luo tekijöiden välille vuorovaikutussuhteen ja antaa paikalle merkityksen. Von Bonsdorff toteaa, että toistuvasti paikassa vietetty aika ja sen syvälinen havainnointi tekee paikkakokemuksesta täydemmän ja merkityksellisemmän (von Bonsdorff 2007, 47). Yleisesti asumista tarkastellaan pitkänä ja pysyvänä ajanjaksona, jonka aikana paikan ja ihmisen välille kasvaa molemminpuolinen huolenpito. (Forss 2007) Käpertyessäni muistojeni Étretat'aan ajattelen paikkaa lämmöllä. Vastavuoroisesti paikka syleilee minua maastonmuodoillaan ja rauhoittavalla tunnelmallaan.

Paikka nivoutuu asuessa osaksi ihmisen identiteettiä. (Forss 2007,15) Identiteettiä muokkaavat kuitenkin myös paikat, joita emme kutsu kodiksi, paikat, joissa olemme vierailleet tai joista olemme vain kuulleet. (Laitinen 2002, 195). Forss selventää, ettei ajallisuus liity viipymisen keston, vaan sen luonteeseen. (Forss 2007, 36) Asumista voidaan tulkita myös henkisenä mielentilana. (Forss 2007, 51) Arkkitehti Christian Norberg-Schultzin mukaan asumisen luonne syvenee levittäytymällä tilaan ja luomalla siitä omaa elämää mukailevan paikan. Hän täsmentää, että paikassa eläminen on ennemminkin paikan elämistä ja kokemista. (Karjalainen 2007, 52)

Ykseydestä

Arkkitehti Matti K. Mäkinen toteaa tekstissään *Miljöörakentamista ja ympäristöä ymmärtäen*, että ”jokainen maisema on sielunmaisema”(Mäkinen 2007, 276). Ihminen tuntee itse sen paikan, joka hänessä resonoi ja johon kokee syvää yhteyttä. Paikasta ei tule osa identiteettiä vain asuessa. Haarnin mukaan myös tuntiessaan kuuluvansa jonnekin, paikasta tulee osa kokijan elämää, osa häntä itseään. (Haarni 1997, 17). Termi topofilia selittää ihmisen paikasta kokemaa vahvaa tunnekokemusta. Maantieteilijä Yi-Fu Tuan (1930–2022) esittää, kuinka sana pitää sisällään ihmiskunnan tunnepitoiset siteet materiaalista ympäristöä kohtaan. Positiivinen tunne voi nousta pintaan täysin yhtäkkiä esteettisestä kauneudesta tai kinesteettisesti koettavista tuulenvireestä, vedestä tai maasta. (Tuan, 1974, 93) Termiä voidaan käyttää myös puhuessa syvästä paikkaan kuuluvuuden tunteesta (Karjalainen, 2007, 53). Sirpa Tanin mukaan, juuri tunne paikasta on kokijalle tärkeämpää kuin karttaan merkitty maantieteellinen sijainti. (Tani, 1997, 211) Käyskennellessäni muistinvaraisesti Étretat’ssani tunnen kuuluvani juuri tuohon paikkaan. Tunnen sisässäni, kuinka Étretat’n kalliot halaavat minua takaapäin, ja kuinka sininen usva leijuu ympärilläni. Paikkakokemus on asettunut minuun asumaan.

Tutkija ja kirjailija

Arnold Berleant kutsuu

ihmisen ja paikan jatkumoa

ympäristölliseksi jatkumoksi, jonka

välissä ei ole mitään esteitä. Karjalaisen

tulkinta myötäilee Berleantia todeten, että

ihminen ja ympäristö eivät esiinny maail-

massa vierekkäin, vaan sisäkkäin. (Karja-

lainen 1995, 50) Myös oma paikkakokemukseni

mukailee Berleantin sanoja, sillä vieraillessani Étretat’

ssa sijoitun paikan utuisten rajojen sisään, mutta

samalla kokemukseni on osa kehoani, mieltäni, tule-

vaisuuttani ja menneisyyttäni. Vuonna 2016 Tunsin

Étretat’n tuulessa, kuinka paikka sulautui osaksi

minua ja minä osaksi paikkaa. Vieraillessani mieleni

Étretat’ssa maisemat avautuvat päässäni avarina.

Muistoissani ja kuvitelmissani tunnen taas sulautu-

vani osaksi maisemaa, mutta fiktiivisten mielikuvitusten

kerrostamana. Anne-Mari Forssin sanoihin nojaten,

muistoissani – ”olen yhtä minua ympäröivän luonnon

kanssa”. (Forss 2007, 55)

Muistinvaraisuudesta ja mielikuvituksesta

Vierailen mielessäni kevään 2016 Étretat'ssa joskus kerran kuussa, joskus viikoittain. Palaan tuohon mieltäni rauhoittavaan ja avaavaan tilaan, kun tarvitsen yhteyden itseeni. Uudet kokemukset eivät pyyhi pois aikaisempia kokemuksia, vaan muodostavat ajatuksiin kerrostumia (Jalonen 2006, 29). Mielikuvitus syventää suhdettamme kokemaamme ja kuuluu tapoihimme elää sekä toimia maailmassa, jossa tutkimme ja tulkitsemme ympäröivää todellisuutta. (von Bonsdorff 2007, 47) Henkilökohtainen paikkakokemukseni Étretasta ei rajoitu vain vuonna 2016 paikassa kokemaani, vaan myös muistini arkistoimiin kokemuksiini.

Kuvittelu mahdollistaa ihmisen toiminnan rajattoman liikkuvuuden ja leikkikentän osin kirjaimellisesti, että myös vertauskuvallisesti. Mielikuvitus yhdistää toiveet ja epäilyt todellisuuteen, tähän hetkeen. Mielikuvituksemme mahdollistaa myös fiktiivisten sekä todellisten maailmojen yhdistämisen. Erityisesti lapsuudessa paikkakokemukset rakentuvat sekä kuvitelluista elementeistä että fyysisesti koetuista muistoista. (Forss 2007, 109) Samalla tavalla toiveeni ja tunteeni voivat korostaa ja muokata paikkakokemusteni sävyjä sekä muistoja. Von Bonsdorff toteaa, että kuvittelu on yksi elämisen ja toiminnallisuuden muodoista sekä keino ajatella ja muodostaa mielessään tulevaisuuden tapahtumia aiemmin saadun tiedon ja menneisyyden pohjalta. Mielikuvitus aktivoituu, kun emme tiedä kaikkea. Tila jää vapaaksi tulkinnalle, uusille mielen muodostamille todellisuuksille. Havainnoiminen rajaa sitä tietoisuutta missä elämme, mutta pitää aukot vapaina mielikuvitukselle. Lisäksi näkökultien ja tilanteiden häilyvyys tukevat mielessä muodostuneita maisemia ja kuvitelmia. (von Bonsdorff 2007, 47). Oma paikkakokemukseni saa uusia kerroksia sulkiessani silmäni ja matkustaessani jälleen kerran tuttuun maisemaan.

*Juoksen hyiseen Atlanttiiin. Jalkani irvistävät kivusta,
kun pyöreät kivet painautuvat jalkapohjiani vasten.*

*Matka tuntuu pitkältä, sillä matkaan mieleni
sopukoista valtameren aallokkoon.*

*Meren jäiset aallot saavat ihoni pistelemään.
Veri kohisee suonissani.*

Muistelen hetkeä hymyillen.

*Toistan muistoni mielessäni ja muovaan sitä
mielikuvitukseni mukaiseksi.*

Sukellanja vii p y i l e n aalloissa

niin kauan kuin haluan.

Suhteessani Étretat'aan on nostalgisia sävyjä. Syvällinen paikan muistelu erottaa minut hetkeksi todellisuudesta, tästä hetkestä, fyysisestä sijainnistani. Pääsen paikkaan, jonka vaikutus minuun on pumpulia pehmeämpää. Palatessani takaisin työpöytäni ääreen koen hetkellistä pettymyksen tunnetta, sillä en enää voi fyysisesti päästä osaksi tuota kokemusta. Maantieteen ja ympäristökasvatuksen professori Sirpa Tani toistaa historioitsija ja biologi David Lowenthalin ajatuksen siitä, että emme pääse todistamaan aiemmin koettua samanlaisena enää uudelleen. Muisti on aina valikoiva, ja usein muistettu menneisyys vaikuttaa miellyttävämmältä kuin nykyisyys. (Tani 1997, 212) Psykologi Alan Baddley'n mukaan kokemuksen aikana eletty tunnetila sävyttää mielessä siitä tallentuvaa muistoa. Silti muistilla on tapana suosia mukavia asioita ikävien asioiden sijaan. (Baddley 1997, 280–281). Samalla tavoin sanonta: *Aika kultaa muistot* viittaa muistin valikoivaan rajoittuneisuuteen. Kokemukseni Étretat'sta on osaltaan valikoitunut, mutta siihen on muodostunut ajan kuluessa muistini ja tunteideni luomia kerroksia. Oman mieleni muodostamat värilliset ja tunnepohjaiset mieleni näkymät kutoutuvat osaksi jo aiemmin kokemaani.

2.2 Paikat taiteessa ja tekstiileissä

Ympäristö ja luonto on kautta historian inspiroinut ihmisiä. Jo 25 000 vuotta eaa. lounais-Ranskan luolamaalauksissa esiintyi useita eläinhahmoja. (Hounour & Fleming 1982, 23) Paikkoja ja niiden ominaispiirteitä on kuvattu taiteen ja tekstiilin kentällä useita tekniikoita käyttäen. Elementit ilmenevät toisinaan meren aaltona ja auringonlaskuina öljyvärimaalauksissa, toisinaan taas kukkina ja köynnöksinä vaatteiden kirjailuissa ja huonetekstiileissä. (Hounour & Fleming 1982 & Fogg 2013) Ihmiset ovat tallentaneet kuoseihin ympäristöstään elementtejä ja niiden yksityiskohtia, jotka ovat esiintyneet useasti heidän jokapäiväisessä elämässään. Esimerkiksi englantilaisissa kuoseissa kasvavat tammenlehdet ja ranskalaiset kankaat täyttyvät liljoista. (Rowland 1964, 26–27)

Ympäristöstä saatu inspiraatio voi elää taiteilijan työpöydällä vielä moneen suuntaan. (Rowland 1964, 8–29) Välillä kuvamaailmasta on helppo erottaa alkuperäinen inspiraatio, mutta joskus kuvan abstraktisuus vaikeuttaa inspiraation alkuperän hahmottamista. Taiteen ja suunnittelun eri tekniikat muovaavat teoksen muotokieltä. Samoin niissä käytetyt materiaalit vaikuttavat teoksen ulkomuotoon ja olemukseen. (Rowland 1964, 37–49)

Graafikko ja filosofian tohtori Anja Hatvan mukaan aiemmin kokemamme tilanteet ja tunteet vaikuttavat tulevaisuuden tapahtumiin. (Hatva 2009, 20). Näin myös muistoni Étretat’sta nousevat pintaan katsoessani taidetta. Useat teokset muistuttavat minua Étretat’n paikan hengestä ja tunnelmasta. Kokemukseni heräävät eloon värin, muotojen, tekniikan tai tunnelman välityksellä.

Valitsin visuaaliseen analyysiini teoksia, jotka olemuksellaan saivat minut kävelemään jälleen muistojeni Étretat’ssa. Vaikka taiteilija ei olisikaan kertonut kokemuksistaan Normandian rannikolla, on teoksen välittämä tunnetilani yhtä todellinen kuin taiteilijan oma inspiraationlähde. Paikkakokemuksen lailla myös taiteen kokeminen on subjektiivista. Teoksen tulkintaan vaikuttavat kokijan kulttuuri ja menneisyys (Von Bonsdorff 2007, 37).

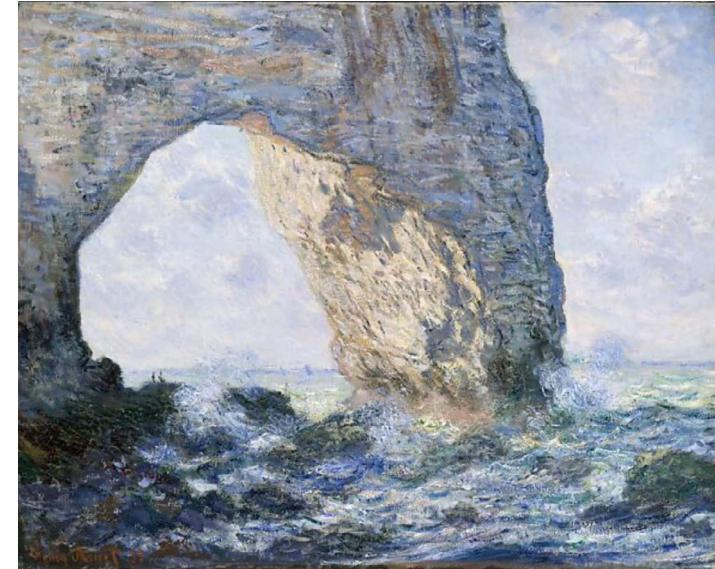
Valitsemani teokset heijastavat monin tavoin omia kokemuksiani Étretat’sta vuodelta 2016 sekä myöhemmiltä muistinvaraisilta vierailuiltani aina tähän päivään saakka. Analysoin neljää valitsemaani taiteesta paikan hengen ja tunnelman käsitteiden kautta. Moniaististen kokemusten ja analyysini avulla pohdin, miten paikkakokemus välittyy kokijalle. Pohdin myös, miten teos voi herättää tunteen kokijalleen teoksesta riippumattomasta tärkeästä paikasta.

Impressiosta

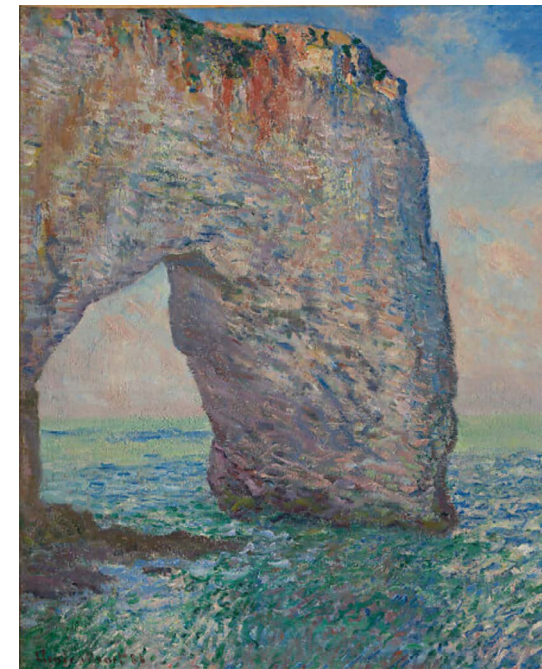
1800-luvun lopulle saakka maalaustaiteessa pyrittiin kuvaamaan maisemia realistisesti. Valokuvauksen keksiminen vapautti taiteilijat tarkasta jäljittelystä ja loi mahdollisuuden subjektiivisempaan ilmaisuun. Ranskassa 1860-luvulla syntynyt impressionismi toi maalaustaiteeseen taiteilijan henkilökohtaisen näkemyksen. Kuten suuntauksen nimikin viittaa, impressionismi pohjautuu sanaan impressio – vaikutelmaan. (Hounour & Fleming 1982, 602)

Vuonna 1817, École des Beaux-Artsissa Pariisissa, otettiin käyttöön uusi opetussuunnitelma, johon kuului öljyväri-maisematutkijien maalaus ulkoilmassa. Maisemamaalaus helpottui 1860-luvulla, kun 1840-luvun Lontoossa keksityt maalituubit yleistyivät ja värit oli helpompi viedä mukanaan luontoon. Impressionistit painottivat työskentelyssään henkilökohtaisten luontokokemusten, aistimusten ja tunnetilojen tallentamista. Rento, huoleton maalausjälki oli tunnusmerkki ohikiihtävän ajan vangitsemisesta. Intuitiiviset ja spontaanit siveltimenvedot välittivät taiteilijan uniikkia, henkilökohtaista luontokokemusta. (Callen 2023, 13–30)

Kätevämmät maalaustarvikkeet mahdollistivat taiteilijoiden siirtymisen kaupungeista maaseudulle ja pienempiin kyliin, lähemmäs luonnonmukaisia maisemia. Impressionistit tutkivat maisemia uusista perspektiiveistä ja rajasivat näkemäänsä kankaalle perinteisestä panoraamarajauksesta poiketen. Horisontti siirtyi maalausten alareunasta lähemmäs kankaan keskiviivaa, ellei jopa lähemmäs maalausten yläreunaa, jättäen tilaa taiteilijan edessä olevalle luonnolle. Maalausten moderni sommittelu, lennokkaat sivellintekniikka, maalien runsaus sekä värien kirkkaus vaikuttivat perspektiivin hahmottamiseen sekä esittävyteen, ja muodostivat yhdessä uuden abstraktimman ilmaisutavan. (Callen 2023 13–30)

Kuva 2. Mannerporte, Claude Monet, 1883

Kuva 3. Mannerporte near Étretat, Claude Monet, 1886

Aikakauden tunnetuimpiin impressionisteihin lukeutuva Claude Monet (1840–1926) viihtyi Ranskan luoteisrannikolla ja inspiroitui Étretat’n kalliomuodostelmista. Hän ikuisti kuudesti Étretat’n reunalla sijaitsevan jyrkän liitukallion *Mannerporten* (Metmuseum, 2025). Teokset eroavat toisistaan rajaukseltaan ja tunnelmaltaan, mutta silti niitä yhdistää Monet’lle ominainen sivellintekniikka ja värityöskentely.

Vuonna 1883 maalatussa helmikuisessa versiossa (kuva 2) Atlantin aallot hakkaavat teoksen vasemmalta keskelle kaartuvaa liitukalliosta muodostunutta luonnon porttia. Portin takaa paistaa aurinko, joka heijastaa säteensä portin sisäreunaan. Taiteilijaa katsova seinämä jää varjoon. Maalauksen rajaus piilottaa vasemmalle jatkuvan kallioseinämän sekä kallioportin katon, korostaen portin oikeaa jalkaa ja suuaukkoa. Aukosta sekä oikean jalan takaa avautuu pehmeä, lämpimän vaalean sininen, pilvinen taivas. Alareunassa loiskiva aallokko täyttää kolmasosan maalauksesta. Monet on maalannut aallokon ronskin vedoin, käyttäen kirkasta koboltin sinistä, sitruunan keltaista, harmahavaa sini-vihreää sekä valkoista. Portin jalkaan hakkaavat vaahtopäät muodostuvat pyörivistä siveltimen liikkeistä.

Vaikka maalaustaide todentuu näköaistia käyttäen, sen kuva-aiheet viestivät kolmiulotteisesta maailmasta ympärillämme. Kaksiulotteinen työ tavoittelee liikkeen, kosketuksen ja niistä välittyneiden aistien ja tunteiden koheesiota. (Sunila 2015, 331)

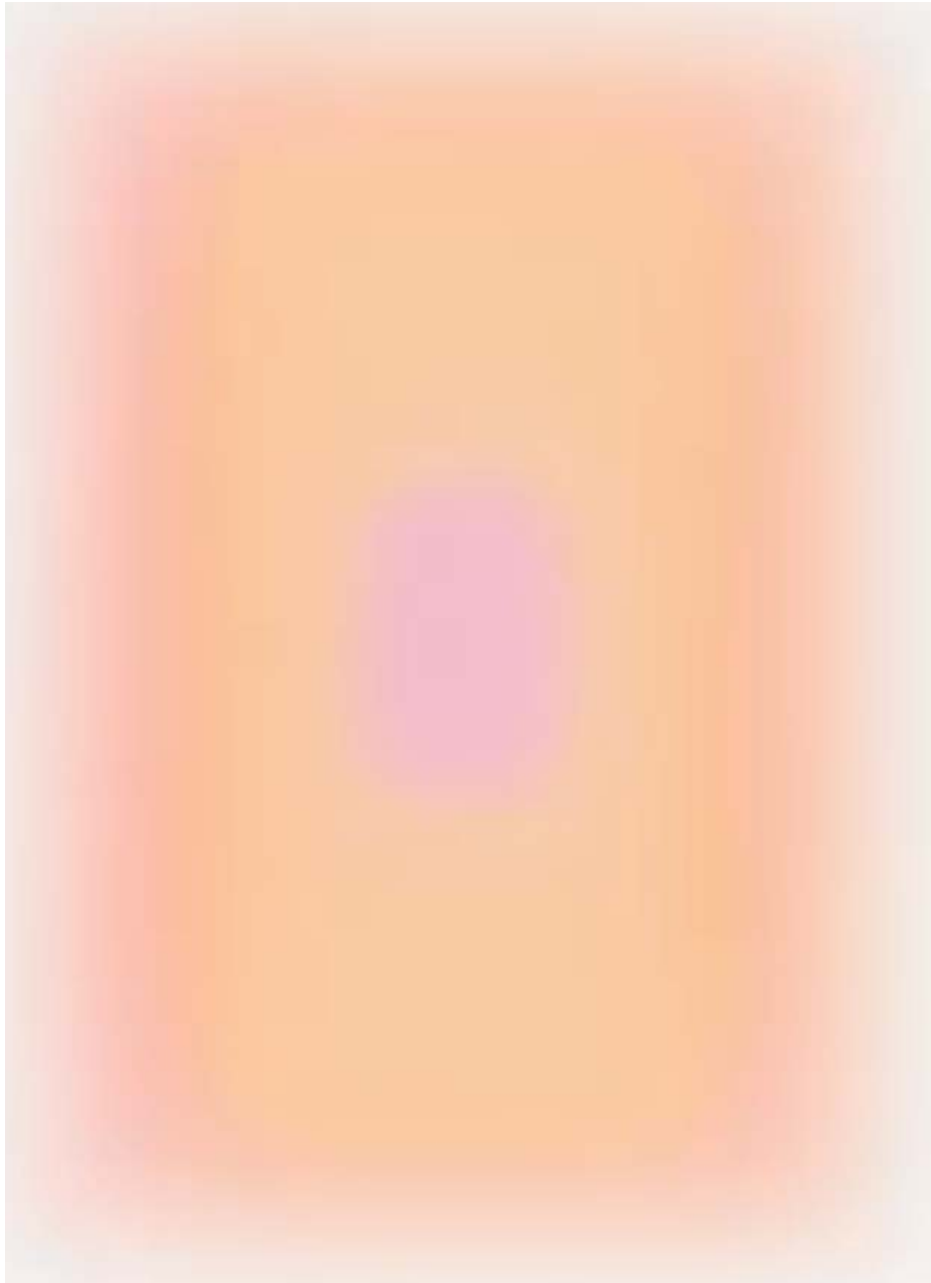
Kun ”näemme” maiseman, sijoitamme itsemme siihen (Berger 1991, 11).

Teosta katseltaessa kasvot kastuvat pienistä suolaisista meren pisaroista ja voimakas Atlantti pauhaa tasaisella sykkeellä korvissa. Vaikka katsoja sijoittuukin maiseman varjoiselle puolelle, ei työtä katsellessa tule kylmä. Liitukallion viileät mutta, persikkaan taittavat hiekanruskeat seinämät lämmittävät katsojaa laventelinsinisten pilvien kanssa niin katsojaa kuin kahta pientä, linnulta näyttävää hahmoa kaaren vasemmassa alareunassa. Portti kutsuu lähemmäs, kurkistamaan kaaren taakse poukamaan.

Monet’n vuonna 1886 ikuistamassa versiossa (kuva 3) teos on rajattu tiukemmin pystysuuntaan, mutta niin, että kaaren ruohon peittämä katto jää juuri ja juuri näkyviin. Portin oikea jalka on jälleen teoksen keskiössä, mutta portin suuaukko ei. Maalauksen tunnelma on täysin erilainen kuin vuoden 1883 työssä. Teoksen pääosassa ovat kallioseinämän värikkäät siveltimenvedot. Lilaan ja harmaaseen taittava vadelmanpunainen väri mukailee liitukallion tasaraitaisia uria. Siellä täällä on poutasäänsinisiä, mintunvihreitä, vaaleanpunaisia, hennon keltaisia sekä polttavanoransseja vetoja. Kallion yläreunan punainen ruoste kohtaa vastavärinsä, vihreän nurmen. Vaikka kallion seinä liplattaakin värikirjossaan, värisävyjen perusteella sää Étretat’ssa ollut maalaamishetkellä hieman pilvinen. Persikan sävyiset pilvet heijastavat valtameren hiljalleen laskevaa aurinkoa, tai peittävät sen harsolla. Tunnelma teoksessa on pysähtynyt. Meren aallot lipuvat tasaisesti rannasta pois päin turkoosinvihreänä massana. Horisontissa vihreä meri on vaaleampaa ja tasaista. Kirkas sininen taivas pilkahtaa työn vasemmasta yläkulmasta.

Monet’n moelemmissa teoksissa tunnelma välittyy katsojalleen sen värien, varjojen sekä siveltimen liikkeiden tahdissa. Paikan henki välittyy puolestaan paikan jylhästä ja luonnontilaisesta maisemasta ja kauas siintävästä merestä. Portin takaa avatuva aava meri piiryy mahdollisuuksien leikkikenttänä kohti uusia mantereita. Kokemukseni Étretat’sta on yhtäältä lähempänä vuoden 1883 maalausta sinisyytensä takia, mutta toisaalta lähempänä vuoden 1886 teosta pysähtyneen tunnelman ja utuisuuden ansiosta. Kumpikaan ei kuitenkaan ole minun, vaan Claude Monet’n kokemus paikasta noin 150 vuoden takaa. Vaikka seisaisin juuri tuossa samaisessa hetkessä ja maalaisin *Mannerporten* kalliota, ei lopputulos olisi sama. Eri ihmiset näkevät ja kokevat saman paikan erilaisina, oman kokemus- ja arvomaailmamme kautta. (Hatva 2009, 76).

Kuva 4. Lähikuva James Turrellin teoksen, *That Known*'n taltiointista.

Tunteista ja valopeitoista

Aistiessani Étretat'n tunnelmaa erilaiset tunteet nousevat pintaan. Ne sykkivät sisälläni pehmeinä, värikkäinä ja liukuvina värimassoina. Tunteeni muistuttavat olemukseltaan abstraktia maalausta, jossa muodot ja värit leijailevat sekoittuen toisiinsa. Taiteessa tunteita visualisoidaan monella tapaa. Esimerkiksi romantiikan ajan taiteessa tunnetta ilmaisevat teoksissa esiintyvät henkilöt. Abstraktissa taiteessa puolestaan tunteet välittyvät värien, muotojen ja niiden välisten suhteiden kautta. (Kuuva 2007, 100–102)

Tunteita herättävän abstraktin taiteen kokemus voi olla syvä ja monitahoinen. Taidekriitikko Roger Fry kuvaili abstraktin taiteen pioneerin Wassily Kandinskyn taidetta synesteettiseksi, samanaikaiseksi moniaistilliseksi kokemukseksi (Hounour & Fleming 1982, 656–657). Vaikka abstrakti taide muodostuu usein epäesittävästä elementeistä, aivomme tulkitsevat niissä esiintyvien objektien välisiä suhteita, tiedostaen tai tiedostamatta. Teoksessa esiintyvien osien välinen suhde luo syvyysvaikutelman. (Arnkil 2007, 212) Teoksessa *Library of light – Encounters with artists and designers* Jo Joelson toteaa, että yhdysvaltalaisen valotaiteilija James Turrellin abstraktit taideteokset rakentuvat usein valojen luomasta tilallisuudesta. Teokset keskustelevat ajan ja valon kanssa luoden aistillisia valoympäristöjä keinovalon ja auringonvalon avulla. (Joelson 2019, 59) Samassa teoksessa Mark Major (2019, 114) kertoo Turrellin työskentelevän havainnon rajamailla ja saa ihmiset pohtimaan sitä, miten koemme ja reagoimme valaistukseen ympäristössämme.

Pääsin kokemaan Turrellin teoksen *That Known* keväällä 2025 *Gagosian*-galleriassa Bourget'ssa, lähellä Pariisia. Muutoin pimeää galleriatilaa valaisivat Turrellin kymmenet valoteokset. Tila oli jaettu pieniin osiin niin, että, taiteilijan installaatioihin pääsi tutustumaan lähes yksi kerrallaan. Turrellin valotaideteos vuodelta 2024 nimeltään *That Known* sai minut juurtumaan penkkiini useaksi minuutiksi. Teoksen eriväriset, kylmän ja lämpimän sävyiset valoruudut muistuttivat minua Étretat'sta. Ne sykkivät yhtä voimakkaina ja samoissa väreissä kuin Étretat'n minussa herättämät tunteet.

Kuution muotoisen huoneen keskellä sijaitseva, 182,9 × 137,2 senttimetrin kokoinen paneelitaulu loisti LED-valoissaan. Valoteos oli tietokoneohjelmoitu saumattomaksi jatkuvaksi videoksi. Vertikaalinen, suorakaiteen muotoinen teos avautui keskeltä hiljalleen pehmeänä väripintana, jonka sisältä hahmottui pienempi, samankaltainen muoto.. Äänettömästi väriä vaihtava valotaulu muuttui oranssin sävyistä, taivaansiniseen, persikan oranssiin, fuchsianpunaiseen sekä laventelinsiniseen. Valo heijastui tasaisesti valotaulua ympäröivään, kuution muotoiseen tilaan. Samalla seinät vaihtoivat väriä teoksen sykkeen tahtiin.

Teoksessa hiljalleen vaihtuvat värit muistuttavat taivaalla esiintyvien vuorokauden aikojen sekä säätilojen vaihteluista. Teos mukailee tunnelmallaan ja visuaalisuudellaan taiteilijan aikaisempaa tuotantoa. Erityisesti se muistuttaa luontoon rakennettuja aurinkokellomaisia huoneita, joissa kattoikkunan kautta tilan valaistus ja tunnelma vaihtelevat auringon liikkeen mukana. Vaikka valoinstallaatio on abstrakti, värien vaihtelevat kontrastit, valoruutujen kokoerot sekä valojen sykkivä liike luovat teoksen syvyysvaikutelman. Tilallisuutta tukevat myös LED-taulun ja penkin etäisyys, sekä kuutiomaisen tilan seinät.

Teoksen tunnelma muodostuu valon, värien, rytmin, äänettömyyden ja tilallisuuden rinnalla valojen immateriaalisuudesta. Aineettomuudesta huolimatta teokset muistuttivat mittasuhteiltaan ja pehmeydeltään huokoisia ja pörröisiä peittoja. Katsellessani teosta tuntui siltä kuin värivalot olisivat tiivistyneet edessäni pehmeäksi massaksi ja ottaneet minut halaukseensa. Samalla tavoin myös Étretat'n herättämät värilliset tunnetilani valtaavat kehoni. Tunnelman osia mukaillen teoksen luoman paikan henki syntyi sen värikappaleista, niiden välisistä suhteista, sekä tilasta valojen välissä ja niiden ympärillä. Lisäksi teoksen jatkuva ja uudelleen toistuva videonauha viestii teoksen paikan hengen luonteesta. Aivan kuin teoksen edessä seisova penkki pysyisi aina järähtämättömästi paikoillaan ja seuraisi turvallista ja toistuvaa vuorokausirytmää. Teoksen paikan henkeä värittävät teosten osien ohella myös vierailijoiden tunnetilat, liikkeet, tausta sekä tilassa aistitut kokemukset. Noustessani tuoilta ja jatkaessani kierrostani galleriassa, jäivät teoksen sekä Étretat'n värittämät muistoni ja tunteeni tilaan leijumaan.

Kuva 5. Kuukaappauksia: Tunnelin teoksesta That Known. Teoksen videotallenne on katsottavissa osoitteessa: gagosian.com/exhibitions/2024/junes-tunnel-at-one/

Tekstiili tarinankertojana

Henkilökohtaiset elävät kertomukset kietoutuvat yhteen materiaalien, rakenteiden sekä kangaspuiden avulla.

(Salolainen & Fagerlund & Leppisaari 2022, 25)

Tekstiilit ovat olleet osa ihmisten elämää jo tuhansien vuosien ajan. Jo noin 26 000 vuotta sitten jääkaudella Euraasian alueella osattiin valmistaa narua, punoa, kutoa ja ommella erilaisia rakenteita sekä valmistaa niistä metsästysansoja. Vuosien kuluessa ja ihmisten taitojen kehittyessä tekstiilien valmistustavat ovat jalostuneet merkittävästi. Samalla niiden käyttötarkoitukset ovat monipuolistuneet. Nykyään tekstiilien tehtävänä on viestiä kulttuurista, kertoa tarinoita, toimia sekä ajan kuvana että itseilmaisun välineenä perustarpeiden, kuten suojaamisen ja lämpimänä pitämisen lisäksi. (Salolainen ym. 2022)

Taiteilijoiden lailla myös tekstiilisuunnittelijat inspiroituvat ympäristöstään. Paikoista ammennetut kuva-aiheet, luonnonvärit ja -kuidut muodostavat jo itsessään paikkasidonnaisen tarinan, joka kulkee materiaalista tekstiiliksi. Eri tekstiilien valmistustavat, kuten kudonta, neulominen, punonta ja sidonta, mahdollistavat monenlaisia ominaisuuksia ja eri käyttötarkoituksiin soveltuvia tekstiilejä. Tässä opinnäytetyössä käytetyssä valmistustekniikassa, kudonnassa, tekstiili rakentuu loimi- ja kudelankojen vuorovaikutuksesta. Kangas syntyy, kun loimilangat avautuvat tekstiilirakenteen mukaisesti päästäten kudelangon pujahtamaan viriön puolelta toiselle. Kudontarakenteen mukaista koreografiaa seuraamalla ja kudelankaa kuljettamalla syntyy raportin mukainen lopputulos. Lankojen yhteistyö mahdollistaa yksinkertaisten sekä kerroksellisten kankaiden valmistuksen. Kudonta tekniikkana mahdollistaa myös ihmisen ja tekstiilin välisen vuoropuhelun. Eri kudontarakenteita hyödyntämällä saadaan aikaan eri käyttötarkoitukseltaan ja olemukseltaan erilaisia tekstiileitä. Tekstiilin rakenne vaikuttaa materiaalin kanssa tekstiilin muotoon, painoon,

tiheyteen, läpinäkyvyyteen ja tuntuun. Rakenne tukee myös osaltaan visuaalista sekä ajoittain kuvallista kerrontaa. (Salolainen ym. 2022)

Teollisen vallankumouksen ansioista tekstiilien valmistuksesta tuli nopeampaa ja tehokkaampaa. Ranskalainen Joseph Jacquard kehitti vuonna 1804 Jacquard-kudontamenetelmän, jonka mekaniikka mahdollisti monimutkaistenkin kudontarakenteiden sekä orgaanisten kuvien esittämisen. (Tanskanen & Hemmings 2023, 6) Jacquard-tekniikan ansiosta opinnäytetyöni tekstiilit rakentuvat kerroksellisista kuderakenteista sekä abstrakteista ja vaihtelevista kuva-aiheista. Paikan tai paikkakokemuksen kuvaamiseen ei kuitenkaan tarvita aina monikudejärjestelmiä tai monimutkaisia kuvioita.

Tekstiilisuunnittelijan käsissä moniaistillinen tarinankerronta muotoutuu taiteen lailla tekniikasta, väreistä, materiaaleista. (Salolainen 2022, 112) Tekstiilitaiteilija ja -suunnittelija Elina Helenius saa inspiraationsa usein paikoista ja niiden maisemista. Useissa residensseissä työskennelleenä hän on tutustunut useiden kylien ja kaupunkien tunnelmaan ja paikan henkeen tekstiilitaiteen ja -suunnittelun kautta. Helenius aistii ympäristöään paikan päällä ja antaa paikan puhua. Usein hän lähtee kohteeseen avoimena ilman liian tarkkoja suuntaviivoja. Raamien häilyväisyys antaa tilaa paikan kuuntelulle. Usein hän valitsee valmistustekniikkansa ja teostensa materiaalit vasta kohteessa. Paikkaa tarkasti havainnoiden ja pieniä nyansseja etsien, itsellekin tutusta paikasta voi löytyä päivä toisensa jälkeen jotain uutta.

Helenius tutkii uusia kohteita monesti värien kautta. Joskus inspiraation herättävät sateenkaaren väreissä loistavat fasadit tai isommassa mittakaavassa esiintyvä paikan yleinen väripaletti. Luonostelu tapahtuu eri tavoin niin ajoittoa in maalatun, toisinaan taas kollaaseja tehden tai valokuvatun välillä teosten alulle paneva voima voi olla pelkkä materiaali. Heleniuksen mukaan väriä ja materiaalia ei kuitenkaan voi täysin erottaa toisistaan, sillä ne vaikuttavat kumpikin toistensa olemukseen. Väri näyttää erilaiselta eri pinnoilla ja eri materiaaleissa. Samoin materiaali näyttää erilaiselta eri väreissä. Värit

joko korostavat tai piilottavat materiaalille tyypillisiä ominaisuuksia. Esimerkiksi pastelliset sävyt korostavat mohairlangan pehmeyttä. (Helenius 24.4.2025)

Tekniikka, rakenne, väri sekä materiaali eivät ole tekstiilisuunnittelun ainoita tarinankerronnanmuotoja. Tekstiilisuunnittelija Laura Isoniemen mukaan myös jatkuvat kuosit sekä yksittäiset kuva-aiheet, jotka vaihtelevat esittävästä abstraktiin voivat viestiä historiasta, tunteista, kulttuureista, arjesta sekä maisemista. (Isoniemi 2019, 58–61) Heleniuksen henkilökohtaisissa teoksissa paikan kokemus ja identiteetti näyttäytyvät usein värikkäinä ja abstrakteina muotoina esimerkiksi kirjontana tai kuteina miniatyyriteoksissa tai isompina väripintoina matoissa sekä ryijyissä. Lapuan Kankureiden pääsuunnittelijana Helenius työskentelee myös esittävien luontoaiheisten tekstiilien parissa. Brändin luonnonkuituisissa kankaissa esiintyvät kudontarakenteiden ohella kaislikot, osmankäämit sekä liplattavat järvimaisemat. (Lapuan Kankurit 2025)

Kuten Lapuan Kankureiden kankaat, useimmat tekstiilit suunnitellaan osaksi isompaa mallistokokonaisuutta. Mallisto kootaan usein saman konseptin alle, sillä silloin mallistosta muodostuu yhtenäisempi kokonaisuus. Kokonaisuus nojautuu usein sarjallisuutta korostaviin visuaalisiin elementteihin, kuten kuvioihin, väreihin, tekstuureihin, materiaaleihin sekä kuoseihin. (Salolainen ym. 2022, 112) Opinnäytetyöni teokset ovat osa isompaa teoskokonaisuutta, taide- ja käyttötekstiilien välimaastoon sijoittuvaa tekstiilimallistoa.

Teosteni lähtökohtana toimivat sekä fyysinen että muistinvarainen paikkakokemukseni Étretat'sta, jotka rakentavat teosteni ja mallistoni kattoteeman. Kolmiulotteisena tuotteena ja teoksena tekstiili on usein manipuloitavissa. Taiteltuna, rypyssä, roikkuen tai lattialla tasaisesti leväten tekstiilin eri elementit nousevat esiin. Valon ja varjon liikkeet vaikuttavat myös tekstiilin viestintään. Esimerkiksi valoa vasten läpikuultavan tai löyhään kudotun kankaan läpi voi siivilöityä valo niin, että se heittää heijastuksena seinälle. Samoin tekstiilin kokija voi tekijöiden ja sijainnin ohella vaikuttaa tekstiilin muotoon

ja asetteluun. Käyttäjän aisteja ja paikan tunnelmaa seuraten peitto voidaan esimerkiksi kääntää ympäri tai laittaa sivuun.

Von Bonsdorff on todennut, että tunnelma on vuorovaikutteinen, sillä kokijan saapuessa tilaan, hän aistii tunnelman ja ottaa osaa siihen läsnäolollaan. (Forss 2007, 112) Samalla tavalla myös tekstiilin tuntumien välittämät tunnelmat heräävät eloon niitä koskiessa. Vaikka tekstiiliä ei pääsisi koskemaan voi se silti saavuttaa kokijan materiaalisuudellaan. Aivan kuten osaamme, kuvitella valokuvan perusteella kallion karheuden kämmenissämme, osaamme myös kuvitella miltä karhea ja huokoinen villalanka tuntuu jalkapohjiamme alla.

Suomalaisen tekstiilitaiteen edelläkävijän Maija Lavosen (1931–2023) tekstiilitaide teoksissa palataan luontoon, lapsuuden luontokokemuksiin ja intensiivisiin värimuistoihin. Lavonen kuvailee teoksessa *Ahti, Maija Lavonen: yhteisiä ajatuksia* nostetussa Helsingin Sanomien artikkelissa (1984), kuinka keltainen värimeri viuhuu ympärillä hänen juostessa kullervojen täyttämän niityn läpi. Muisto tuoksuu kostealta kesäillalta ja sulkee sisäänsä onnen tunteen kotiin saapuneesta isästä. Lavonen toteaa, että ”väri voi olla pakahtunut tunne, kaikkialle laajeneva pinta, valon ja tuoksunkin tunnelma.” (Didrichsen 2018, 224)

Objektia katsellessa, ihminen tarkkaillee itsensä ja objektin välistänsä suhdetta. (Berger 1991, 8–9) Helsingissä, Vieraillessani Helsingissä Designmuseossa keväällä 2025, näin Lavosen retrospektiivinäyttelyssä teoksen *Polku*. Se vei minut muistoihini: Étretat'n nurmelle, liitukivikallioiden ylle, yhdeksänkymmenen metrin korkeuteen merenpinnasta. Teos avautui ympärilläni Étretat'n maisemana, vaikka fyysisesti se lepäsi edessäni kudottuna tekstiilinä.

Kuva 6. Maija Lavosen ryijykutsui kävelijälle luonnonselämaan.

Polun syvän vihreä nurmi oli litistynyt askelista ja sekoittunut maa-ainekseen, ruskeaan kuivuneeseen mutaan. Étretat'n muistoissani polku kulkee kapeana nauhana lehmien laidunmaan ja jyrkänteen välissä. Nurmen tuoksu sekoittuu Atlantin suolaisiin aaltoihin.

Lavonen suunnitteli vuonna 1983 ryijyn nimeltä *Polku* (kuva 6) kuvaamaan hänen lapsuutensa maisemia, polkuja, joita hän kulki merenrannalla Olhavassa Pohjois-Pohjanmaalla (Designmuseo 2025). Yli 10 metrin pituinen ja noin 60 senttimetriä leveä teos on valmistettu vihreästä ja ruskeasta paksusta villalangasta. Teoksen vierelle on aseteltu kolme kiveä kuvastamaan taukoja, pysähtymistä. Teoksessaan *Polku*, Lavonen on keskittynyt maanpinnan ja sen aluskasvillisuuden kuvaimiseen. (Designmuseo 2025) Hieman lämpimänvihreät noin kahdesta kolmeen millimetrin paksuiset villalangat nousevat ryijystä noin neljän sentin korkuisina korsina. Erisävyiset vihreät langat on solmittu ryijyyn yksitellen. Ne ovat yhtä uniikkeja kuin pienet siveltimen jäljet impressionistisissa maalauksissa. Ryijykudonnalle tyypilliseen tapaan väripinnat vaihtelevat tasaisista sekä toisiinsa sekoittuvista alueista (Arnkil 2007, 85–87).

Heleniuksen mukaan tuntoaisti on yksi merkittävimmistä tekstiilisuunnittelijan työkaluista (Helenius 24.4.2025). Saman ajatuksen toistaa myös Lavonen todetessaan vuonna 1984 Helsingin Sanomien artikkelissa. Hänelle näkeminen ja tunteminen ovat yksi ja sama asia. (Didrichsen 2018, 224) Väittäjä viestii sekä materiaalin että rakenteen tärkeydestä. Lavosen teos on valmistettu ryijykudonnalle ominaisesta villalangasta (Designmuseo 2025). Villan pehmeys, luonnollisuus sekä lämpö tukevat henkilökohtaisen muiston ilmentymistä. Muiston tallentaminen ryijyksi viittaa sen merkityksellisyyteen. Paikkakokemus on jäänyt asustamaan mielen syvyyksiin ja saanut fyysisen muotonsa pehmeänä teoksena. Ryijy kutsuu uppoutumaan paikan ja kokijan väliselle hiljaiselle vuoropuhelulle. Lankojen lailla jokainen sekunti kutoutuu Lavosen teoksessa yhteiseksi jaetuksi kokemukseksi.

3.

Paikkakokemusten yhteen- kutoutuminen

3.1 Étretat

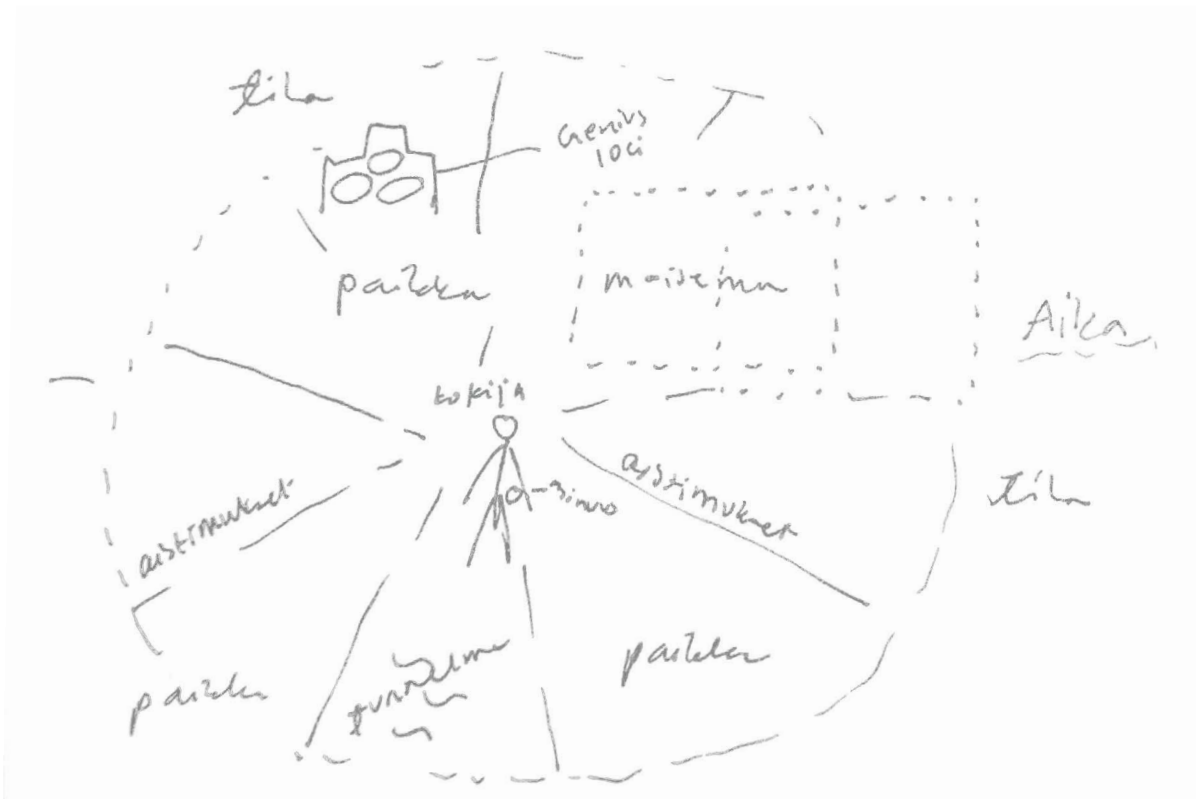
Étretat sijaitsee Normandiassa Ranskan luoteisrannikolla. Pientä kylää reunustavat jylhät liitukivikalliot sekä Atlantin valtameri ja Englannin kanaali. Kylän tunnusomaisia elementtejä ovat liitukallioista muodostuneet kaaret, Falaise d'Amont, Falaise d'Aval sekä Mannerporte. Alueen liitukivikalliosta ajan saatossa muodostunut pyöreiden kivien täyttämä ranta avautuu pienen, kahden tuhannen asukkaan kylän edustalle. (Foucher 2018)

Kaksi miljoonaa vuotta sitten liitukivikalliot nousivat meren alta esiin maankuoren liikkeen seurauksena. Siihen asti ne olivat pysyneet merenpinnan alla piilossa ja saaneet vaakaraidallisen ulkomuotonsa merieliöiden, liitukiven ja piikiven vuorovaikutuksesta. Maantieteilijät ovat tämän lisäksi pohtineet syitä pintakuvioiden liikkeestä sekä eroosiosta. Tuuliselle ja suolaiselle meri-ilmalle karaisuneet satunnaiset kasvit värittävät kallioiden reunoja, niiden huippuja sekä yli yhdeksänkymmenen metriä merenpinnan yläpuolella olevia nummimaisia niittyjä. Fuchsianpunaiset rusolaukkaneilikat, keltaiset runsaskukintoiset piiskaherneet, merikaalit sekä merifenkoilit hengittävät pitkän ja tuuhean ruohon seassa Atlantin tuulia. (Foucher 2018)

Vaikka Étretat'n ranta on pitkälti luonnon muovaama, ovat ihmiset tehneet kylästä asuttavan. Merenrantatoimintaan ja lomaviettoon tarkoitettut rakennukset muodostavat sympaattisen yhteisön poukaman pohjalle ja sen reunamille. Paikka on kutsunut luokseen lomailijoita jo 1800-luvulta lähtien. Siitä rakentui pariisilaisten kylpyläkohde, kasinoineen sekä loma-asuntoineen 1830-luvulta eteenpäin. Nykyään Étretat'n maisemia ihailee vuosittain noin kaksi miljoonaa turistia. (Foucher 2018)

Minun Étretat'ni

Ylhäällä kallioiden korkeuksista katsottuna meri loisti valkoisena. Horisontti oli kadonnut sumun sekaan. Kaikkialla oli todella kaunista. Istuimme ystäväni kanssa hetkeksi alas kalliolle ja kuuntelimme. Silmät kiinni hymyilimme, kun lokiien siivet hakkasivat ilmaa vasten. Tuuli tanssi korvissa, pikkulinnut lauloivat ja kärpänen lensi viereiseen kukkaan. Pariisissa luonto ei ole lähellä – olisin halunnut rutistaa koko hetken pieneksi mytyksi taskuuni ja viedä sen mukana kaupungin vilinään. Vain yksi päivä sai mieleni tyhjäksi, hengitykseni tasaantumaan.

Kaavio 1. Luonnosmainen kaavio visualisoi fyysisistä sekä abstraktia suhdettani Étretat'aan.

Minulle Étretat näyttäytyy rauhoittavana, usvaisena sekä luonnontilaisena. Muistoni paikasta muodostuvat kollaasin lailla sen karusta luonnosta, merellisyydestä, korkeista liitukallioista, pysähtyneestä tunnelmasta, sekä omista tunteistani ja muistikuvistani. Fenomenologian ja humanistisen maantieteen teorioita tulkiten, piirsin itseni osaksi kerroksellista paikkakokemustani. Kaaviossa (1) sijoitun Étretat nimiseen paikkaan sekä fyysisesti että henkisesti – kokijana ja tekijänä. Paikkaa kehystävä hatara katkoviiva ympäröi minua. Paikkakokemukseni keväältä 2016 sijoittuu kivisten kaarien, Mannerportten, sekä Falaise d'Amontin väliin. Kaaviossa, myös paikan katkoviiva rajautuu samoihin kohtiin. Seisoessani Étretat'ssa olen osa laajempaa tilallista jatkumoa. Seison paikassa, joka kuuluu Ranskaan, Eurooppaan, maapalloon ja on osa koko maailmankaikkeutta.

Kaaviossa havainnollistan myös, kuinka paikan tunnelma ja henki ympäröivät minua. Tunnelma leijuu ympärilläni ohikiitävänä ja herkästi muuttavana. Paikan henki puolestaan täyttää paikan muuttavana, mutta samalla vakaana ja pysyvänä osana paikan identiteettiä. Katson ympärilläni nähden näkökenttäni rajaamia maisemia. Ne vaihtuvat katseeni mukana tai liikkeessäni ympäristössä.

Étretat on minulle kokonaisvaltainen aistikokemus. Hengitän sisään meri-ilmaa, joka täyttää keuhkoni. Tunnustelen luontoa käsisäni ja hukkaan ajan kulun. Lukuisten aistimusten kautta sulaudun osaksi usvaista rannikkoa. Tunnen olevani hetken osa jotain itseäni suurempaa, luontoa.

3.2. Prosessin kuvaus

Étretat on elänyt mielessäni jo yhdeksän vuoden ajan. Sen vaikutus on värittänyt identiteettiäni ja esteettisiä mieltymyksiäni. Étretat'n värikartta, materiaalit ja muodot sekä tilallisuus ovat vaikuttaneet minuuteni ohella myös taiteelliseen tekemiseeni. Aika ajoin paikasta saatu inspiraatio on valunut kurssitöihini visuaalisina elementteinä sekä pohditana töideni taustalla. Esimerkiksi ensimmäisen maisterivuoden aikana käsittelin erilaisia tiloja ja niiden visualisoimista, välillä tekstin, valokuvan tai kuvituksen muodossa.

Syksyllä 2023 pääsin laajentamaan osaamistani tekstiilisuunnittelun sivuaineeni *Textile, Material and Structure*. Pehmeiden materiaalien sekä kudonnan maailma avasi uudenlaisen kolmiulotteisen tekniikan tarinankerronnalle. Lopulta muutamien eri medioiden avulla tehtyjen kurssitöiden kautta maisteriopinäytetyöni aihe ja tekniikka asettuivat muotoonsa.

Tuntui oikealta lähteä tutkimaan kerroksellista kokemustani Étretat'sta juuri kudonnan muodossa. Kerroksellinen ja materiaalikeskeinen tekniikka tukee kokemukseni ilmentämistä monipuolisesti, sillä kudonta tekniikkana sidotaan usein tarinakerrontaan. Kutoessa materiaalit piirtävät kuvaa hiljalleen rivi kerrallaan.

(Tanskanen & Hemmings 2023, 155–156)

Maisterinopinäytetyöni taiteellinen produktio etenee yhdeksän vuoden takaisten valokuvien tarkastelun, serigrafiamonotypian, kuosisuunnittelun, materiaali- ja värivalintojen, rakennesuunnittelun, kudonnan sekä viimeistelyn kautta lopulliseksi tekstiiliteoskokoelmaksi.

3.2.1 Valokuvat muistini tukena

Otin tietämättäni jo yhdeksän vuotta sitten ensimmäisen askeleeni maisterin opinäytetyöni taiteellisessa produktiossa. Kannoin mukana Étretat'ssa digitaalista järjestelmäkameraani ja pyrin taltioimaan aistimani tunnelman ja paikan hengen valokuviini. Kuvia katsellessani pääsen tarkastelemaan uudestaan maiseman muotoja sekä yksityiskohtia, jotka vuosia sitten kiinnittivät huomioni. Paikkoja on ikuistettu valokuviin jo 1800-luvulta lähtien.

Kameran keksimisen myötä valokuvan avulla helpotettiin taiteellista työskentelyä. Taltioimalla sekunnin sadasosia ja pieniä yksityiskohtia pystyttiin esittämään asioita, joita ihmissilmä ei ehtinyt havaita. Vaikka valokuvausta pidettiin pääasiallisesti totuuden tallentamisena, kaikki eivät vastaanottaneet uutta tekniikkaa yhtä avoimesti. Esimerkiksi kuvanveistäjä Auguste Rodin totesi valokuvan valehtelevan, kun taas hänen mukaansa taiteilija kertoi totuuden. (Hounour & Fleming 1982, 585–570)

Opinäytetyöni seassa esiintyvät valokuvat kertovat mieleni ja askeleitteni liikkeistä. Vaeltelen kamerani kanssa rannan tuntumassa sekä ylhäällä liitukallioiden päällä. Laskeudun alas jyrkkää mäkeä muhkuraisen ja teräväreunaisen kalliotasanteen päälle vuoroveden ollessa matalalla. Kamerani seuraa katsettani. Maisemakuvien välissä tarkennan katseeni kamerani takaa kasveihin, vierailijoihin ja merimetsoihin. Raja näkymääni kamerani zoomtoimintoa käyttämällä ja katselen maailmaa ötököiden perspektiivistä. Valokuvani ikuistavat sumun, kirkkaan auringonvalon, kukissa roikkuvat kastepisarot sekä uskomattoman turkoosin valtameren. Kamera ikuistaa myös paikan ilmankoseuden. Leonardo da Vincin mukaan se näyttäytyy sinisenä. (Lahdensuu 2009, 53) Taideteosten tavoin rajatuissa matkamuiistoissani heijastuvat tunnelma sääoloina, valojen ja varjojen leikkinä sekä aaltojen kuviin pysähtyneinä liikkeinä. Kuvien tilallisuus, maastonmuodot ja materiaalit kertovat paikan hengestä. Muistelemisen ja kuvittelun kautta valokuvat heräävät eloon.

Moniaistilliset muistot laajentavat kaksiulotteiset valokuvat kolmiulotteisiksi paikoiksi ja tunnetiloiksi. Ajan saatossa muistikuvat koetusta elämästä hälvenevät, ja mieli alkaa rakentaa tyhjien aukkojen tilalle tulkintoja, jotka myöhemmin muuntuvat käsityksiksi. (Hatva, 2018, 36) Valokuviani selatessa muistoni kameralla tallennetuista hetkistä ja paikan elementeistä vahvistuvat. Kuvien ulkopuolelle jäänyt maailma tuntuu sumuisemmalta, epätarkalta. Mielikuvitukseni avulla se hiljalleen kirkastuu ja tarkentuu. Valokuvieni myötä pääsen lähemmäs oivalluksiani ja ajatuksiani maisemasta. Pystyn esimerkiksi vertaamaan uudelleen merilevän röpelöistä reunaa kallion huippujen samankaltaiseen muotokieleen. Vaikka totesin yhtäläisyyden jo Étretat'ssa rannalla seisossani, ovat valokuvani siitä todiste ja kuvallinen inspiraation lähde mallistoni tunnelmakartassa.

Muisti säilyttää paremmin havaintoja, johon ihminen paneutuu tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin. (Hatva, 2018, 38) Muistan miltä, viileät, pyöreät kivet tuntuvat kämmenen kuopassa ja kuinka kallioiden reunat loppuivat pelottavan äkkijyrkästi mereen. Kaikkea kokemaani en voi silti muistaa. Michel Denis (2001) täsmentää teoksessaan *Imagery, language, and visuo-spatial thinking*, että havaintojen tarkkuus rapistuu muistin sopukoissa ajan myötä, mutta vahvimpana jäljelle jäävät tunteet. Vaikka valokuvat tukevat muistojani Étretat'sta, ne eivät kykene tallentamaan kehollisia ja värillisiä tunnemuistojani. Kivien pyörittely käsissäni sai mieleni lähes valkoiseksi, pehmeäksi ja rauhoittavaksi. Vastakohtaisesti kallionkielekkeiden läheisyys tuntui ukkosen harmaalta takaraivossani sekä vatsanpohjassani. Nämä tunteet ja värikokemukset pysyvät kehoni ja mieleni syvyyksissä tiukasti kiinni. Vaikka valokuvat eivät yksin muodosta paikkakokemuksiani, ne tukevat muistojani erityisesti paikan visuaalisten muotojen ja värien tulkitsemisessä. Valokuvissa pilvisen harson läpi siivilöityvä valo saa värit näyttämään kirkkaan puhtailta, aivan kuten ne muistoissani heijastuvat.

Sain tallennettua kamerallani sinisen usvaverhon, syvän vihreän nurmen ja epätodellisen turkoosin Atlantin sekä siellä täällä hyppivät aksenttivärit. Merilokkien nokat, leppäkertut, kallion reunamien kukat sekä merilevät loistivat väreissään täydellisen kirkkaina. Katselin, kävelin, istuuduin ja kuvasin. Tutkin paikkaa läheltä ja kaukaa, edestä ja takaa. Osoitin kamerani ylös taivaalle ja kallioilta alas merelle.

3.2.2 Monotypia ja intuitio

Syksyllä 2023 tutkin grafiikanpajan kaappeja ja nostelin pöydälle muutamia vapaita, muiden opiskelijoiden valmiiksi tekemiä sekoituksia. Täydensin niitä itse sekoittamillani painoväreillä. Valitsemani värit muistuttivat Étretat'n paikkakokemukseeni kietoutuneita tunnemuis-toja, utuisia tai teräväreunaisia väripintoja. Valitsin intuitiivisesti töihini kirkasta vaaleansinistä, vaaleanvihreää, harmahtavaa tummansinistä, oranssia ja haalean vaaleanpunaista. Intuitio on Heleniuksen mukaan yksi suunnittelijan työkaluista. (Helenius 24.4.2025) Siihen luottamalla syntyy jotain, joka välittää tekijän oman impression, näkemyksen.

Pajalla oli hiljaista, eikä minulla ollut kiire. Hartiani laskeutuivat alas, kun katselin edessäni loistavia väripurkkeja. Valitsin A5-kokoisen seulan ja aloin asettelemaan lusikalla rauhallisen itsevarmasti värejä seulalle. Tunsin olevani flow-tilassa. Helenius toteaa, ettei intuitiivinen tekeminen välttämättä ole tiedonalaista, vaan keho ja mieli työskentelee saumattomasti yhteen. (Helenius 24.4.2025) Värien asettelu avoimelle seulalle tuntui vapaalta ja rauhoittavalta. Painovärien muodostaessa tarpeeksi harmonisen kokonaisuuden, laskin seulan rennosti paperia vasten ja vedin raakelilla paperille sattumanvaraisia, hieman reunoiltaan utuisia vedoksia. Toistin työvaiheet uudelleen ja uudelleen, vaihtaen vain värejä ja käteni liikeratoja lusikoidessani painoväriä seulalle.

Työskennellessäni vierailin aika ajoin Étretat'ssa ja palasin taas takaisin työasemani ääreen. Atlantin rannalta välittynyt energia piirtyi monotypiatöihini. Intensiiviset ja keholliset tunteeni väritävät serigrafia-monotypiavedoksiani. Töiden abstraktit väriläiskät kuvaavat mieleni tuottamia leijuvia värikerroksia, tunnetilojani ja toisiinsa kietoutuneita aistikokemuksiani sekä Étretat'n fyysisiä maastonmuotoja, luontokappaleita sekä horisonttiin häipyvää merta. Värien intensiivisyys sekä herkät ja päällekkäiset ohuet kerrokset luovat vedoksiin syvyysvaikutelman, joka kertoo paikasta tilana, mutta myös itseni ja paikan välisestä suhteesta.

kuva 7. Vedos 1

Kuua 8, Vedos 2.

3.2.3 Värät ja materiaalit

Paikkakokemusteni värimaailman voi jakaa kahteen osaan: vuonna 2016 paikanpäällä Étretat'ssa silmin havaittuihin sekä tunnetilojeni ja aistikokemusteni synnyttämiin sisäisiin värinäkymiin. Paikanpäällä Étreta'ssa silmin havaitsevani värät linkittyvät paikan elementteihin: liitukallioihin, nurmikkoon, kivirantaan, mereen sekä siellä täällä esiin nouseviin kasveihin, kuten kukkiin ja leviin. Elementit värittivät paikkaa beigen, nurmenvihreän, turkoosin, fuchsianpunaisen ja kirkkaankeltaisen ja limenvihreän sekä harmaan eri sävyissä. Tunnekokemusteni väripaletti muodostui puolestaan punaisen, oranssin, sinisen sekä vihreän eri sävyistä.

Kehollisen kokemisen kautta värät paikan värät muistuttavat myös visuaalisuutensa ohella tuntumista ja pinnoista. Testiileissäni valitsemani värät yhdistyvät tuntumia ja tunteita kuvastaviin materiaalivalintoihin. Hyödynsin mallistoni suunnittelussa *moodboardia* eli tunnelmakarttaa. Se voi koostua esimerkiksi kuvista, luonnoksista, ajatuksista, sekä materiaaleista että näytteistä ja sen tehtävä on visualisoida työn lähtökohta ja tunnelma. (Isoniemi 2019, 81) Muodostin tunnelmakarttani (kuva 12) valokuvista sekä monotypiatöistäni ja työni edetessä myös materiaali- sekä kudenäytteistä. *Moodboard* visualisoimallistoni alustavan värikartan, jota seuraamalla aloin valita lankoja. Vieraillessani koulun lankavarastossa käsiini osuivat pehmeät utuiset mohairit, villa- sekä viskoosilangat vaaleansinisen sekä -vihreän eri sävyissä. Myös kylmät hiekan ja vaaleanpunaisen sävyt tuntuivat istuvan paikkakokemukseni värikarttaan. Värien rinnalla vertasin materiaalien tuntumia valokuvieni sekä monotypiatöideni pintoihin.

Vähitellen kudontatestien sekä malliston teosten suunnittelun myötä lankavalintani kirkastuivat ja väripaletini supistui. Lopullinen malliston väripaletti koostuu utuisesta harmahtavasta vaaleansinisestä, kuulaan vaaleansinisestä, hennon vaaleanpunaisesta, kirkkavasta limenvihreästä, syvänruohonvihreästä, tasapainottavasta ukkosenharmaasta, sekä rauhoittavasta vakoisesta.

Kuva 11. Pieniä lankapuoletia hypistelemässä malliston yksittäiskohdat tarkentuvat mielestäni.

Kuva 12. Tunnelmakarttani oli kuin visuaalinen muistikirja, jota kannoin aina mukani.

3.2.4 Kuvituksia ja rakenteita

Osa malliston kuoseista muotoutuivat monotypiavedoksista, kun taas toiset syntyivät valokuvien pohjalta kuderakenteiden inspiroimina. Tekstiilien visuaalista ilmettä yhdistää vaihtelevan kokoiset ja muotoiset orgaaniset leijuvat muodot, jotka kuvaavat muun muassa Étretat'n kallioiden ja merilevien silhuettoja, sekä paikkakokemuksistani kumpuavia abstrakteja tunnetiloja.

Siirsin monotypiavedokset digitaaliseen muotoon ja avasin ne Adobe Photoshop -ohjelmassa tarkempaa tarkastelua varten. Tutkin kuvien liikeratoja, struktuureja, pintoja ja rytmisiä elementtejä. Rajasin ja erottelin vedoksista toisistaan poikkeavat elementit. Sen jälkeen jaoin visuaalisen kielen usvaisiin ja toisiinsa sekoittuviin pintoihin sekä teräväreunaisiin ja toisinaan irralla leijuviin kappaleisiin. Kopioimalla, siistimällä, ja sommittelemalla syntyi kaksi jatkuvaa kuosia.

Osa malliston tekstiileistä sisältää vain yhden isomman kuvituksen. Luonnostelin puukynällä paperille sekä muokkasin Photoshopilla useita versioita, ennen kuin valitsin niistä mallistoon sopivat abstraktit kuviot. Yksittiset isot kuvat tapainoittavat muuten leijailevaa visuaalisuutta. Myös kuderakenteeseen pohjautuva jatkuva kuosi rauhoittaa malliston ilmettä ja kasvattaa kuosien ja kuvien kokovaihteluita.

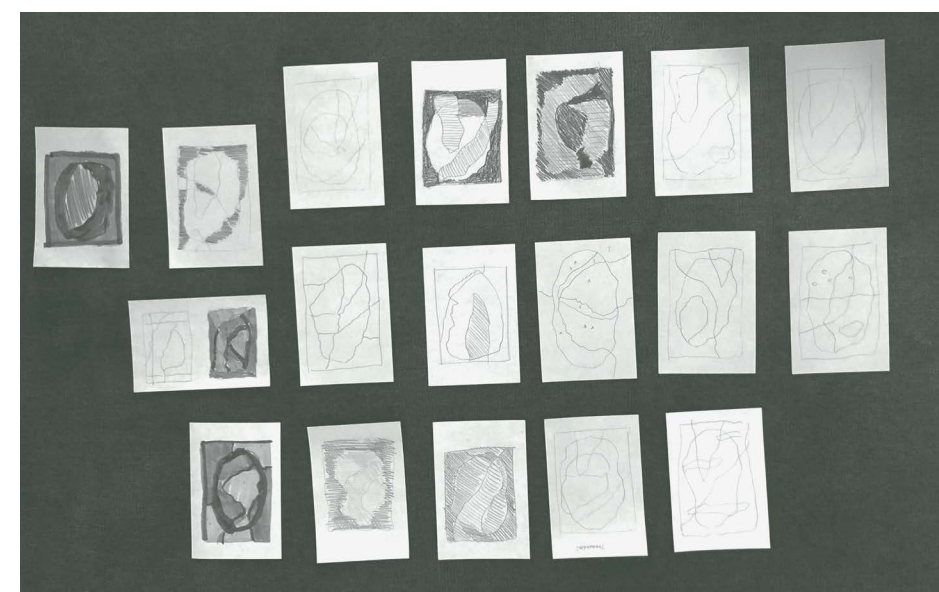

Kuva 13. Vuorovesi-peiton kuosi syntyi purkamalla ja kokoamalla monotypiavedos uuteen asentoon.

Tekstiilimalliston peitot ja tyynynpäälliset rakentuvat toistaan poikkeavista ja eri kerroksisista kuderakenteista. Tekstiilimallisto pitää sisällään yhden nelikerroksisen- kaksi kolmikerroksista, yhden kaksi-kerroksisen sekä yhden yksikudejärjestelmään perustuvan kuderaenteen. Erilaisten rakenteiden avulla malliston tarinankerronta laajenee. Kuosien ja kuvitusten ohella ne pitävät itse sisällään myös jatkuvia pienessä mittakaavassa.

Tekstiilien kuderakennevalinnat syntyivät malliston tavoitteita seuraten ja testejä kutoen. Rakenteen ominaisuuksista riippuen osa rakenteista toistuu mallistossa useammin kuin toiset. Esimerkiksi suosin mallistossani erivartisia satiinirakenteita, sillä kudejuoksut pääsevät satiinirakenteissa esille ja näin myös kudelankojen materiaalit sekä värit pääsevät oikeuksiinsa. Mallistoni sisältää myös teoskohtaisia, kuviollisia palttinasidoksia. Olemuksellaan ne kuvaavat juuri tietyn elementin pintaa tai tuntumaa. Esimerkiksi *Suoja*-peiton ruudilliset ripsi- ja palttinarakenteet tuntuvat käden alla karhealta ja piirtävät samanaikaisesti liitukivilallioille ominaisia vaakaraitoja. Myös *Silokivet*-tyynynpäällisessä suunnittelemani kuderakenne kertoo omaa tarinaansa.

Kuviot, kuosit sekä kudontarakenteet tukevat välillä toisiaan ja toisinaan eivät. Kuitenkin muotoja hiomalla ja rakennetta muuttamalla voi löytyä tavoiteltu tekstiilin tunnelma. Lopputulos selviää kangaspuilla kudontatestejä kutoessa. Niin myös jalotuivat mallistoni tekstiilit lopullisiksi teoksiksi.

3.2.5 Testauksesta lopulliseen kudontaan

Vietin useita päiviä kutoen TC2 Xs ja TC2 XL- jacquard-kangaspuilla pieniä kudontatestejä. Näytteitä kudoessani hahmotin mallistoni rakenteet, värikombinaatiot. Kangaspuiden ääressä oivalsin myös . Vaihdoin ajoittain lankoja, niiden järjestystä tai kudontatiedostoa. Kudontavuorojen välissä muokkasin ja suunnittelin uusia kuoseja ja rakenteita Adobe Photoshopia käyttäen. Toistin saman uudelleen monta kertaa, ennen kuin malliston tekstiilien kudontatiedostot asettuivat lopulliseen muotoonsa. Pääsin lähelle paikkakokemustani jalkani painautuessa pedaaliin ja käsieni liikuttellessa sukkulaa viriön puolelta toiselle. Oikean väriyhdistelmän ja rakenteen kutoutuessa yhteen, tuntui siltä kuin Étretat olisi avautunut silmiäni eteen. Useat pienet kudontanäytteet muistuttavat jo itsessään tuttuja maisemia (kuvat 16–18).

Kutoessa pienikin rakenteellinen muutos, lankojen järjestys tai materiaali saa tekstiilin näyttämään erilaiselta. Vaikka tietokoneella pikselien ja kudontarakenteiden tekeminen on usein tiedonalaista ja uudelleen muokattavissa muistuttaa kudontatestien tekeminen etäisesti monotypiavedosten painamista. Ennaltamääritellyistä elementeistä, kuten väreistä, rakenteista, kuosista sekä materiaaleista riippumatta myös Jacquard- kudonnassa lopputulos voi yllättää. Osien summa tulee näkyviin vasta niiden kutoutuessa yhteen. Joskus yllättävä lopputulos voi päätyä osaksi lopullista tekstiiliä.

Välillä testejä kutoessani löysin pieniä virheitä tekmissäni kudontarakenteissa. Korjasin ne usein ennalta tavoittelemaani muotoon, mutta ajoittain otin virheet talteen, sillä joskus ne tukivat teoksen tarinankerrontaa. Esimerkiksi *Suoja*- peiton pinnassa silmukoina nousevat pienet kudeltakajuoksut ovat muodostuneet kahden kuderakenteen yhdistyessä toisiinsa. Silmukat ovat iloinen sattuma, sillä ne korostavat peiton röpelöisiä kalliionmuotoja sekä muistuttavat kallioiden reunoilta rönsyviä kasveja.

Käsin kudottujen testien jälkeen viimeiset testit kudottiin vielä teollisella Jacquard-kutomakoneella. Tässä työvaiheessa määriteltiin vielä tekstiilin kudetiheys sekä tarkistettiin rakenteiden toimivuus ja saumaton jatkuvuus. Lukuisten kudontatestien kautta malliston tekstiilit kudottiin lopulliseen kokoonsa.

Kuva 16. Vuorovesi-kuosin testikudonta sisältää vielä ruskeaa ja keltaista väriä.
Kuva 17. Ulappa-tekstiili valmistuu teollisella jacquard-kutomakoneella.

Kuva 18. Pienet kudontatutkimustyöt muistuttavat itsessään jo maisemaa.

3.2.6 Viimeistelytekniikat

Tekstiilin viimeistelyllä voi vaikuttaa merkittävästi sen ulkonäköön ja tuntuun. Kankaalle sopiva viimeistely tekniikka tekee karheasta ja raa'asta tekstiilistä viimeistellyn ja miellyttävän. (Salolainen ym. 2022, 411) Teoskohtaiset materiaalit, kuderakenteet sekä tavoiteltu olomuoto ohjasivat tekstiileissä käyttämiäni viimesitelytekniikoita. Tein mallitilkuilleni useampia viimeistelytestejä ennen lopullisten tekstiilieni viimeistelyä. Lopullisissa töissäni hyödynämiäni menetelmiä olivat vesipesu, höyrytys, silytys ja harjaus pehmeällä villaharjalla.

Upotin lähes kaikki tekstiilini noin kymmeneksi minuutiksi kädenlämpöiseen veteen, jonne olin lisännyt tilkan pesuainetta. Nostelin ja kuivasin kankaat hellästi pyyhkeen välissä ja ja annoin niiden kuivua yön yli tasossa. Muista tekstiileistä poiketen kuivasin *Usva*-peittoa kuivausrummussa noin 30 minuuttia matalassa lämpötilassa. Tekstiilien ollessa kuivat höyrytin ne höyrypöydällä tasaisiksi. Lisäksi harjasin hellästi villaharjalla kaikki pääosin sateinirakenteiset kankaat. Vältin harjaamasta palttinasidoksia, jotta sidokset eivät päässeet rakoilemaan. Lopuksi hapsutin peittojen päätyreunat avaamalla peiton molempiin päätyihin kudotut hapsuvarat.

Lisäksi *Suoja*-peitton lisäsin vielä pidemmille sivuille ryijysolmujen lailla pieniä tupsuja virkkuukoukkuja apuan käyttäen. Lopuksi harjasin tupsut vielä suoriksi höyrypöydän päällä.

Viimeistelytekniikat tekivät tekstiileistä valmiin näköiset ja tuntuiset. Veden ja lämmön ansiosta langat lähtivät hieman kulkemaan omia liikerojaan ja asettuivat viimeistelyyn muotoonsa. Harjaus herätti erityisesti mohair-langat sekä efektilangan eloon ja tekstiileistä tuli entistä usvaisempia. Jälkikasittelyjen myötä tekstiilit myös hieman kutistuivat. Samalla niistä tuli muhkeampia sekä laskeutuvampia kankaita, jotka tuntuvat ihoa ja kehoa vasten pehmeiltä ja syleileviltä.

Kuva 19. Vuoroste kangas seisoit isossa kattilassa noin kymmenen minuutin ajan.

4.

Kudottuja kokemuksia

4.1 Minun Étretat- Malliston esittely

Mallisto koostuu neljästä jacquard-kutomakoneella tehdystä sekä yhdestä jacquard-kangaspuilla kudotusta tekstiilistä. Kolme peittoa ja kaksi tyynynpäällistä rakentavat yhdessä kerroksellisen paikkakokemukseni Étretat'sta. Jokainen tekstiili on suunniteltu erikseen uniikiksi teoksekseen. Kuva-aiheet, materiaalit sekä samankaltaiset kudontarakenteet rakentavat niistä kuitenkin yhtenäisen mallistokokonaisuuden.

Minimalistiset perinteiset peitto- ja tyynymuodot tukevat tekstiilien visuaalista ja haptista tarinankerrontaa. Kooltaan noin 160cm kertaa 120cm kokoiset peitot ja 55cm kertaa 55cm koiset tyynynpäälliset muodostavat tilallisen paikkakokemukseni representaation.

Tuotteiden visuaalisuuden ja tunnun lisäksi myös käyttötarcoitus tukee malliston tarinaa ja suhdettani Étretat'aan. Peitto ja tyyny tuotteina kuvaavat rauhoittumista, unenomaisuutta sekä läheisyyttä. Peittoihin kääriytymällä ja tyynyn nojaamalla pääsee fyysisesti lähemmäs paikkakoemustani arkisessa ympäristössä. Peitot haalaavat ja peittelevät kokijan hellään otteeseensa vakaiden liitukallioiden sekä pehmeän usvan lailla.

Tekstiilien värit ja materiaalit elävät eri vuorokaudenaikoina sekä erilaisissa valaistuksissa korostanen vuorollaan eri materiaaleja sekä kuderakenteita. Jokainen lanka kutoo paikkakokemusta kirjaimellisesti kerrokselliseksi tarinaksi. Kuten paikkakokemus, tekstiilikin on plastinen kokonaisuus ja se elää elämäntilanteidemme mukana. Tekstiilit rakentavat ympärilläni paikkakokemusta Étretat'sta osana arkista ympäristöäni. Välillä peitot ovat mytyssä sohvalla, sängyllä suoraksi pedattuna, tai roikkuvat harteillamme. Tyynyt painuvat päämme alla ja nojaavat tuolin selkänojaan.

Vuorovesi

Vuorovesi-peitto valmistui malliston tekstiileistä ensimmäisenä. Sinisen ja vihreän väreissä loistava peitto (kuvat 21-24) on malliston kulmakivi. Se pitää sisällään useita rakenteita, materiaaleja ja kuosillisia elementtejä. Vuorovesi koostuu neljästä kuteesta ja kuudesta kuderakenteesta sekä kahdesta loimijärjestelmästä. Peiton molemmat puolet ovat yhtä tärkeitä ja kertovat yhteistä sekä erillistä tarinaansa.

Peiton siniharmaata puolta peittää 16-vartinen satiini. Pörröisen mohair -langan seassa leijailevat valkoiset, tummanvihreät ja limenvihreät rantakivimäiset kappaleet palttinasideksina sekä kahdeksan vartisena satiininä. Peiton jatkuva kuosi levittäytyy peiton ensimmäisestä kuteesta kankaan viimeiseen kuderiviin asti. Kuosin raportti toistuu peitossa kahdesti vierekkäin sekä päällekkäin hieman yli yhden raportin verran.

Peiton vihreällä puolella langat kotoutuvat toisiinsa 16-vartisina satiinirakenteina muodostaen useammasta langasta koostuvia väripintoja. Peiton sinivaltaisella puolella siellä täällä vilkkuva limenvihreä efektilanka levittäytyy peiton toisella puolella koko kankaan mittaan. Limenvihreän viskoosilangan hapsut kimmeltävät osuessaan valonsäteisiin. Aivan kuin rantakivet olisivat peittyneet määristä ja kiiltävistä merileivistä.

Peitto on samalla sekä lämmin että viileä. Vilpoiset viskoosilangat sekä pörröiset ja lämpimät mohair- ja villalangat muodostavat visuaalisuuden ohella myös toisistaan poikkeavat haptiset maisemat. Peitto tuntuu kehoa vasten painavalta ja muhkealta. Tuntuun vaikuttavat materiaalien lisäksi myös rakenne ja kuosissa leijailevat valkoiset cashwool- villaiset ontelotaskut. Ne pitävät sisällään tarinoita ja äänimaisia sekä tunteita Étretat'n rannikolta.

Usva

Usva-peitto ilmentää nimensä mukaisesti Étretat'ssa toukokuussa 2016 leijunutta usvaa. Peiton (kuvat 25-27) tekstiili mukailee materiaali sekä värivalinnoillaan paikkakokemuksen ilmanalaa. Toisiinsa kutoutuvat pastellinsävyiset mohair-langat sekä viileän vedenvärinen viskoosilanka muodostavat peiton jatkuvan kuosin. Usvan ohella hento vaaleanpunainen ja harmahtava vaaleansininen kuvaavat myös unelmointia, paikan rauhoittavaa tunnelmaa sekä paikkakokemuksesta välittyvää onnellisuuden tunnetta.

Usva-peiton viskoosi lanka nappaa ympäristöstään valonsäteet ja vilkkuu kimmeltävänä hattaramasen harvaan kudotun mohairin läpi. Muutoin kahdeksanvartisesta satiinista kutoutuva peitto sisältää siellä täällä sattumanvaraisia raesidosalueita. Epäsäännölliset sidosalueet muodostuvat kahden satiniinirakenteen sekoittuksessa toisiinsa erivärisinä pikseleinä. Kuosissa sama näyttäytyy pilvien sekä liukuvärien lailla toisiinsa sekoittuvina pintoina. Tekstiiliä napakoittava sekä kuteiden pakkaantumista estävä raesidos tekee kankaasta sekä harvan että kevyen.

Tunnelman välittymisen kannalta peiton molemmat puolet ovat yhtä tärkeitä. Tekstiiliä kääntämällä utuiset siniharmaa mohairpilvet vaihtavat muotoaan ja väistyvät hennon vedensinisten viskoosilankojen tieltä. Hento ilta-aurinko taittaa muuten harmaan sään vaaleanpunaiseen ja levittäytyy kankaan joka kulmaan.

Suoja

Käsin kaksikudejärjestelmäksi kudottu silkkivilla-peitto sai nimekseen *Suoja*. Sen suuri, placement-henkinen, abstrakti kuva-aihe ilmentää kehollista tunnetilaa. (kuvat 29–30) Tunnetila syntyy, kun istuu liitu-kallioiden seinämää vastenrantakivillä tai laatoiksi kasaantuneiden kivimassojen päällä. Poukaman kalliot haalaavat takaapäin luoden turvallisen suojan, jossa viipyä. Selän takaa nouseva vaakaraidallinen kallio tuntuu pistelevältä, karhealta ja muhkuraiselta kämmenen alla. Peiton kokoista kuvaa voi kuvaa voi tulkita myös toisella tapaa. Sitä voi katsoa kallion jylhästä, pelottavista korkeuksista alas rannalle, tai rannikon norsukallion juurelta toiselle.

Tekstiili muodostuu viisivartistesta satiinista sekä kuvioillisista palttinasiidoksista, ripsistä sekä kuviollisesta toimikkaasta. Eri kuderakenteet rakentavat peiton kuvassa essintyviä kalliomaaisia muotoja. Jokainen rakenne muodostaa kude- ja loimilankojen yhteistyönä oman värisensä ja tummuusasteeltaan erilaisen tunnelman. Tummuusasteet lipuvat tummasta vaaleaan, muodostaen kalliomuodostelmaan hienovaraisen syvyytsvaikutelman.

Peiton tummuusaste poikkeaa muutoin vaaleista ja keskisävyisistä tekstiileistä. Suoja-peiton syvä nurmikonvihreä ja ukkosenharmaa maadoittavat malliston värikarttaa. Värit kuvaavat kallioiden jylhää olemusta sekä niiden reunoilta valuvia nurmipeitteitä. Nurmen vihreän silkkivillalangan pehmeys yhdistyy syvän tumman harmaaseen yksikierteiseen karstavillaan. Käden lipuessa kankaan päällä tunnelma vaihtelee karheasta sileään materiaalin seä kuderankenteiden vaihtuessa. Tekstiilin pinnalta nousevat pienet, satunnaiset kudelankanypyt sekä peiton pystyreunoja koristavat lankatupsut nousevat esiin kalliohalkeamien kasvillisuuden lailla. Laskiessa peiton harteille tai tuolin reunalle, voi aistia villin pitkän nurmen jatkavan kasvustoaan liitukallioiden nyppylöiden yli, valtamerta kohti.

Silokivet

Silokivet-tyynynpäällinen (kuvat 33–35) kuvaa Étretat'n kallioiden väliin avautuvaa rantaa. Toinen toistaan pyöreämmät ja sileämmät kivet täyttät rannan päästä päähän. Tekstiilin pinta ja kuosi syntyy kuviollisesta palttinarakenteesta. Kankaan pinnalla toistuvat pienet timantin muotoiset kudelankajuoksut kuvaavat vuoroveden kastelemia kiviä. Ne säihkyvät valkoisina valon osuessa niihin. Tyynynpäällisen ainut kudelanka valkoinen cashwool- villalanka yhdistyy puuvillaloi-meen. Lankojen hento väri- sekä paksuusero rytmittävät vähäeleistä tekstiiliä. Kuderakenteeseen luottava sekä valkoinen tekstiili rauhoittaa ja tasapainoittaa eriväreissä rakentuvaa mallistoa.

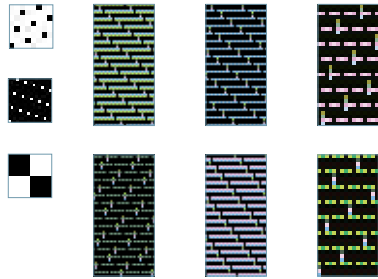
Tyynynpäällisen tuntuma vie kuosin lailla Atlantin rantaan. Tekstiili kuvaa rantakivien rinnalla myös kivien päällä vietettyjä hetkiä sekä harmonista ja rauhoittavaa energiaa joka paikasta kumpuaa. Nyppyläistä tyynnpäällistä silittäessä voi päästä samankaltaiseen tilaan kuin sileitä rantakiviä kädessä pyörittäessä.

Ulappa

Ulappa (kuvat 31–33) on malliston väripilkku. Se rakentuu kolmesta kudelangasta: ohuesta tummanvihreästä villalangasta, limen vihreästä viskoosi-efektilangasta, sekä vaaleanpunaisesta mohairista. Tyynynpäällisen placement-kuva muistuttaa merellistä maisemaa. Tyynynpäällinen kuvaa paikasta saatua iloa sekä inspiraatiota.

Kahdeksanvartistet satiinit kutoutuvat tekstiilin päästä päähän. Ajoittain tekstiilin päälispuolella näyttäytyvät limenvihreä efektilanka, vaaleanpunainen mohair tai tummanvihreästä ja vaaleanpunaisesta langasta muodostuva harmhtava lilan sävy. Nurjalla puolella tekstiiliä peittävät samat värit, vastakkaisissa paikoissa sijaiten. Lilan sijaan vihreä merinovilla sekoittuu limenvihreään viskoosiin. Tyynynpäällinen hyödyntää tekstiilin molempia puolia. Tyynyä kääntämällä abstraktin maiseman tunnelma vaihtuu värien mukana.

Vuorovesi

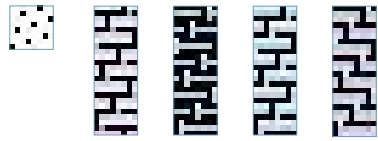
44 kudetta / cm
40 loimilankaa / cm

leveys: 2400 pikseliä
korkeus: 1920 pikseliä

loimi: CO, Nm 75/2

kude 1: Mohair, T 1/9500 garz
kude 2 : 100 % WO, Cashwool, Nm 30/2
kude 3 : Merinovilla, 100% WO Nm 2/48
kude 4 : Viskoosilanka, VI, Nm 11,5

Usva

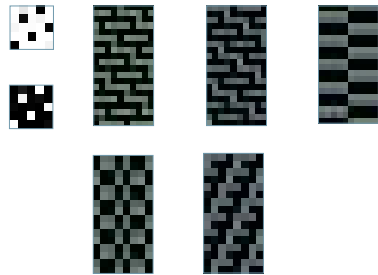
16 kudetta / cm
40 loimilankaa / cm

leveys: 2400 pikseliä
korkeus: 1920 pikseliä

loimi: CO, Nm 75/2

kude 1: KOALA, Mohair-lanka
kude 2 : Mohair, 30% Alpaca, 30% Nylon, 40% Acryl Nm9
kude 3 : Viskoosilanka, SP62 60% Co, 40 % VI, Nm 14,5

Suoja

14 kudetta / cm
30 loimilankaa / cm

leveys: 3299 pikseliä
korkeus: xxx pikseliä

loimi: 100 % WO Nm 65/2

kude 1: Silkki SI 30%, villa WO 30%, Tex 50 x 2
kude 2 : karstavilla WO, 100 %

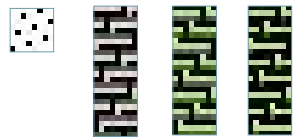
Ulappa

26 kudetta / cm
40 loimilankaa / cm

leveys: 2400 pikseliä
korkeus: 1848 pikseliä

loimi: CO, Nm 75/2

kude 1: Merinovilla, 100% WO, Nm 2/48
kude 2 : Viskoosi efectilanka, VI, Nm 11,5
kude 3 : KOALA, Mohair-lanka

Silokivet

8 kudetta / cm
40 loimilankaa / cm

leveys: 2400 pikseliä
korkeus: 1200 pikseliä

loimi: CO, Nm 75/2

kude 1: Cashwool Nm 48/2

*Kuva 21. Hieman ryppyille pakkaantunut sininen mohairlanka
lappalaitaa peton päällä hennossa tuulenrupeessa.*

Kuva 22. Vihreä viskoosi efektilanka kimmeltää auringonsäeissä.

Kuva 23. Kontrastien vaihtelu luo tekstiiliin syvyyttävaikutelman.

Kuva 24. Lankeiden vaihteleva paksuus ja eri kuderaakente näkyvät pieninä raseeroina kuvioitiden vaihtuessa toiseen.

*Kuva 25. (sivut 132–133) Usva-peiton läpi paistaa aurinko harvan kudotthyden takia.
Kuva 26. Usva-peiton toisella puolella viskoosilanka lainehitti pienellä mohair-lankojen välissä.*

*Kuva 27. Usva-peiton toisella puolella mohairlangat muodostvat pilvenhattaroita.
Kuva 28. (sivut 136–137) Tekstiilin tunnelma vaihtelee valoissa ja varjoissa.*

Kuva 29. Suoja-peiton kuderakenteet muodostavat erisävyyisiä ja erituntuisia pintoja.

Kuva 30. Vaakaraidallinen ripsi-sidos mukallie isossa kallon seinämässä liitukallioiden struktuuria.

Kuva 31. Ulappa-tyynympäällisen kirkas vihreä vihreä yhdistyy rannan merilevään.

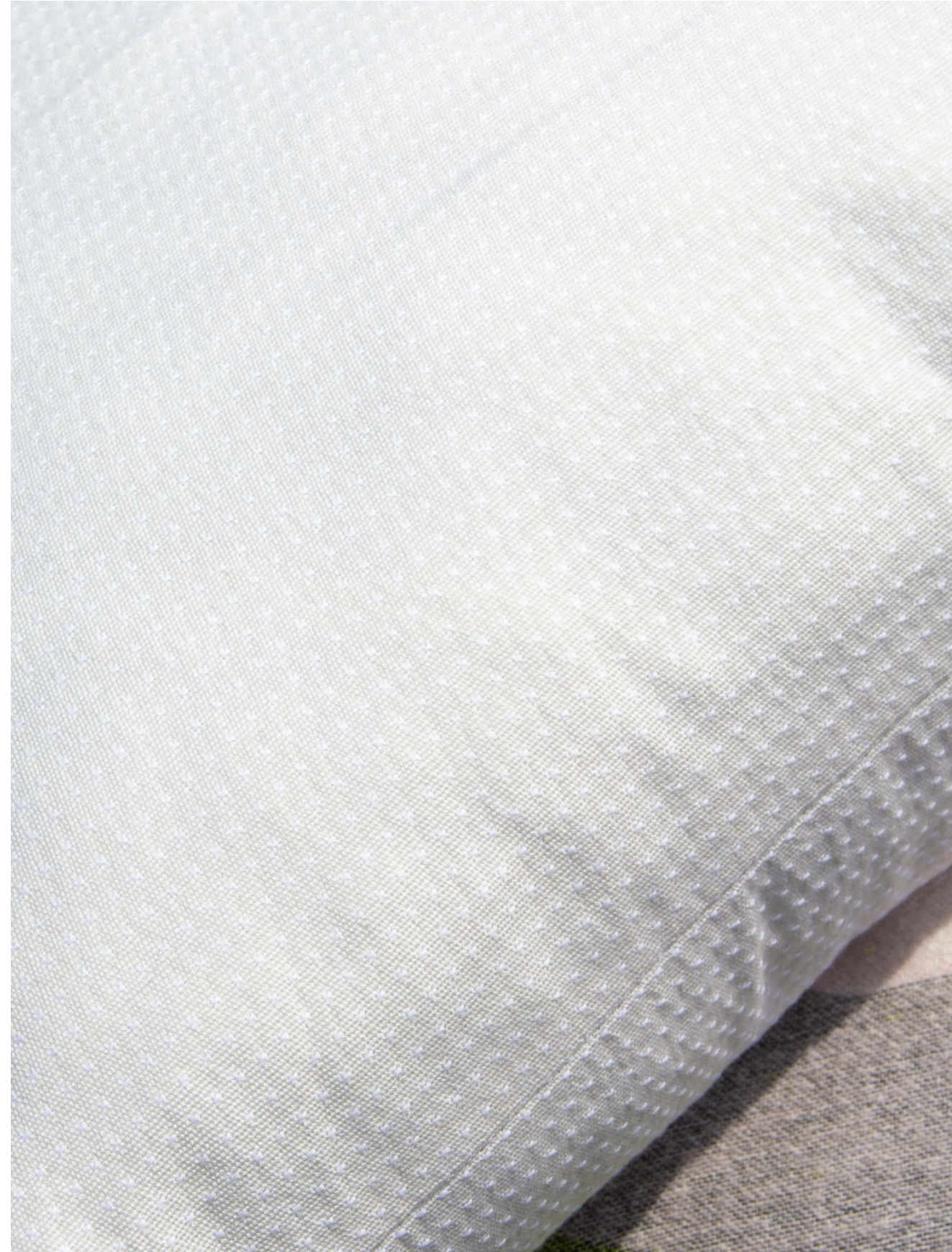
*Kuva 32. Ulappa-tyynympäällisen toisella puolella maisema vaihtaa väriä.
Kuva 33. (sivut 142-143) Päällekin tyynyt tuovat mieleen kivistä rakennetut tornit.*

Kuva 34. Kolmiulotteinen kuderakenne tuntuu kämmentävasten rauhoittavalta.

*Kuva 35. Loputtomat pyöreät kivet peittävästi Sitokivet-tyynyppäällisen pinnan.
Kuva 36. (sivu 146-147) Malliston tekstiilit peittävästi suomalaisten kallioiden Eretat'n tunneinaan.*

5.

Pohdinta

Päätelmiä

Visuaalisen viestinnän muotoilun maisterin opinnäytetyöprosessini muistuttaa kokemustani Étretat'sta. Aluksi usvaisen maiseman takaa näkyi vain tutkimukseni sumuiset reunat. Lähemmäs mentäessä ajatukset piirtyivät edessäni selkeämpinä ja kirkkaampina. Opinnäytetyöprosessini muodostui kahdesta reitistä: teoriaosuudesta sekä taiteellisesta tuotoksesta. Astelin polkuja pitkin vuorotellen tai samanaikaisesti. Keskityin usein yhteen polkuun kerrallaan, sillä tarvitsin aikaa uppoutua ja oivaltaa. Ajoittain työskentely tuntui siltä kuin olisin kivunnut liitukallioiden jyrkkiä rinteitä ylös. Kuitenkin ylhäällä odotti usein avarampi näkymä: horisontti, jossa lepuuttaa ajatuksia ja pitää taukoa. Puolestaan flow-tilassa ideat lipuivat rantaan aaltojen mukana.

Visuaalisen viestinnän muotoilun maisterin opinnäytetyöni vastasi kysymykseen: ”Miten ilmentää henkilökohtainen paikkakokemus Étretat'sta tekstiilimalliston muodossa”. Etsin vastausta kysymykseeni fenomenologian ja humanistisen maantieteen kautta sekä taideteoksia analysoiden että taiteellista produktiota tehden. Tavoitteenani oli tiivistää kerroksellinen paikkakokemukseni viideksi käyttö- ja taidetekstiilien välimaastoon sijoittuvaksi tekstiiliksi.

Kuvallista ilmaisua, materiaaleja, sekä rakenteita yhdistelemällä pyrin luomaan malliston, joka viestii paikkakokemuksestani, paikan hengestä sekä sen tunnelmasta. Lisäksi tavoitteenani oli luoda tekstiilit, jotka yhdessä muodostaisivat tilallisen representaation kokemuksistani.

Produktiopohjaisen työni lopputuloksena syntyi viisiosainen tekstiilimallisto nimeltä *Minun Étretat*, joka koostuu paikkakokemuksistani sekä paikan minussa synnyttämistä tunnetiloista. Malliston kolme peittoa ja kaksi tyynynpäällistä kuvaavat kuvioinneillaan, väreillään sekä materiaali- että rakennevalinnoillaan moniaistillisia kokemuksiani. Tuntuma iholla vaihtelee karheasta sileään ja röpelöisestä hapsuiseen. Opinnäytetyöni taiteellinen tuotos on vain yksi versio paikkakokemukseni ilmentämisestä. Paikkakokemukseni *Étretat*'sta on yhdistelmä paikan hengestä, kokemastani paikan tunnelmasta, paikassa koetuista tapahtumista, minuudestani sekä ohikiitävästä ajasta. Pienikin ajallinen muutos tai erilainen tapahtuma olisi voinut muuttaa kokemustani ja näkyä tekstiilimallistossani. Kokemukseeni vaikuttavat myös lapsuuteni positiiviset muistot meren äärellä koetuista hetkistä. Lisäksi muiden muuttujien ohella tekstiileihini vaikuttavat produktioni aikana käymäni keskustelut, näkemäni inspi-raatiokuvat, monotypiavedosten sattumanvaraiset liikeradat sekä saatavilla olevat materiaalit.

Vaikka opinnäytetyöni tekstiilit rajatuvatkin taide- ja käyttötekstiilien väliin, sopivat ne hyvin henkilökohtaiseen käyttöön peittoina ja tyynyinä tai taidetekstiileinä. Teosten kokemista ja paikkakokemusten havainnoimista tukee kuitenkin parhaiten peittoihin kääriytyminen ja pään laskeminen tyynyyn. Teoksia koskemalla, käännellessä ja katsellessa pääsee lähemmäs paikkakokemustani. Tekstiilien rakenteellinen kolmiulotteisuus sekä useiden töiden kaksipuoleisuus kertoo tarinaani *Étretat*'sta kudelaan kerrallaan. Malliston tekstiilit välittävät tietoa yksilöinä, mutta myös yhdessä kokonaisena mallistona. Tekstiilien levittyessä tilaan ne muodostavat paikan uudet raamit. Raamit, jotka liikkuvat elämäntilanteidemme sekä paikkakokemustemme mukana.

Elina Heleniuksen kanssa keskustellessa sekä valitsemini taideteoksiin perehtymällä ymmärsin kuinka monella tapaa paikkakokemusta voi ilmentää. Tekstiileissäni paikkakokemukseni ilmeni väreinä, materiaaleina tuntumina, rakenteina, rytminä, sommitteluna ja elementtien volyyminä sekä syvyytsvaikutelmina. Kuitenkin kymmenen vuoden päästä tulkintani voisi paikkakokemuksestani olla toisenlainen.

Taiteellinen työskentelyni sisälsi harkittuja valintoja sekä sattumanvaraisuutta. Tunnelmakarttani osat: valokuvat sekä monotypiatyöni syntyivät molemmat flow-tilassa. Vuonna 2016 otin valokuvia asioista, jotka kiinnittivät huomioni. Välillä tutkin elementtejä lähempää, välillä kauempaa. Monotypioita tehdessäni luotin intuitioni ja annoin mennä. Puolestaan jacquard-kudontatestejä tehdessä tavoittelin visiotani useita näytteitä kutoen. Molemmat työskentelytavat näkyvät prosessissani sekä lopullisessa mallistossa. Leijuvat ja orgaaniset muodot ovat intuitiivisen työskentelyn tulosta. Puolestaan materiaalivalinnat sekä kuderakenteet ovat useiden testien ansiota. Visioni ohella myös uteliaisuus ohjasi kokeilemaan esimerkiksi erilaisia materiaaliyhdistelmiä ja luomaan klassisiin kuderakenteisiin nojaavia versioita.

Työskentelyssäni näkyy visuaalisen viestinnän pääaineeni. Aloin suunnitella tekstiiliä moniaistillisuus edellä. Kuvan, värien, materiaalin sekä tuntumien jälkeen valitsin tavoitettani tukevan kudontarakenteen. Lopputulos olisi näyttänyt erilaiselta, jos olisin lähtenyt tarkastelemaan visiotani esimerkiksi kuderakenteet edellä.

Tekstiilit viestivät kokijalleen eri asioita, sillä kokija tarkastelee kokemaansa omasta taustastaan ja perspektiivistään. Opinnäytetyöni oli esillä toukokuussa 2025 Aalto-yliopiston näyttelytilassa. Pääsin kuulemaan muutamien eri ihmisten tulkintoja ja ajatuksia töistäni. Vaikka näyttely ei ollutkaan osa opinnäytetyötäni, antoi se mahdollisuuden kuulla muiden ihmisten tulkintoja töistäni. Teokset herättivät eloon erilaisia paikkakokemuksia vierailijoiden henkilökohtaisista kokemuksista ja taustoista riippuen. Omien kokemusteni lailla muiden kokijoiden uudelleen tulkinnat jatkavat oman paikkakokemukseni kerroksellisuutta.

Reflektio

Fenomenologia ja humanistinen maantiede keskittyvät molemmat henkilökohtaisen paikkakokemuksen tarkasteluun. Kuitenkaan paikkakokemukseen liittyvä termistö ei ole täysin vakiintunutta ja teeman tarkastelu elää jatkuvasti filosofien sekä tutkijoiden teksteissä. Ajoittain aiheen eksistentiaalinen luonne sekä polveilevat filosofiset tulkinnat vaikeuttivat teorian rajaamista. Kuitenkin useiden lähdekirjailijoiden ja ajattelijoiden pohdintoja lukiessa sekä taideteoksia analysoidessa löysin tavan hahmottaa paikkaa ja paikkakokemustani Étretat'sta tekstin muodossa. Taiteellinen osuus lipui eteenpäin sulavammin, sillä omien kokemusteni sekä tunteiden maailma oli itselleni jo entuudestaan tuttua.

Nautin päästessäni uppoutumaan syvälle Étretat'n maisemiin sekä paikan identiteettiin. Taiteellisen tutkimukseni ensiaskelissa minua auttoivat vuosien takaiset lukuisat valokuvat, jotka saivat minut muistamaan tarkempia yksityiskohtia maisemista. Samoin Étretat'ssa vuonna 2016 kirjoittamani päiväkirjatekstit sekä piirustukseni virittivät minut rannikon merelliseen tunnelmaan. Fyysisten ja henkisten paikkakokemusteni yhteensovittaminen tuntui kuitenkin aluksi haastavalta. Materiaalia oli paljon ja paikkakokemusteni olennaisimpien seikkojen kiteyttäminen vei aikaa. Monotypiavedosten painaminen kuljetti minut kuitenkin intuitiivisen tekemisen äärelle. Vähitellen paikkakokemusteni eri kerrokset maastonmuotoineen, tuntumineen, sekä väreineen että kudontarakenteineen loksahelivat kollaasin lailla paikoilleen.

Malliston tekstiilien suunnittelu ja materiaalien sekä rakenteiden testaaminen vei aikaa. Aloitin lankojeni valitsemisen ja kudontates-tien tekemisen keväällä 2024. Kudoin malliston ensimmäiset peitot samana keväänä. Jatkoin jäljellä olevien teosten suunnittelua ja työstämistä vasta seuraavana vuonna, sillä puolen vuoden työharjoitteluni tauotti opinnäytetyöni tekemistä. Jatkoin mallistoni työstämistä keväällä 2025. Vaikka suunnitelmani oli selkeä kudontates-tien sekä rakenteiden valitsemisessa vierähti tovi. Lopullinen mallistoni valmistui toukokuussa 2025. Mallisto viestii henkilökohtaisesta suhteestani Étretat'aan, paikkaan, jota voin kutsua sielunmaisemakseni.

Sekä opinnäytetyötäni kirjoittaessa että taiteellista produktiotani tehdessä oivalsin, että tapani hahmottaa ympäristöä ja luoda muis-tuttavat toisiaan. Tutustun ympäristöön usein tuntoaistiani käyttäen ja hahmotan lopputuloksen usein kolmiulotteisena tuotoksena. Yhtä lailla kädessä pidettävän merilevän kuin lankakeränkin ominaisuudet ja tarina kiehtovat minua. Produktiossa käyttämäni tekniikat tukivat ja vahvistivat siis omaa praktiikkaani ja, tulevaisuudessa osaan luottaa tapaani toimia yhä varmemmin. Työskentelyni oli luonteeltaan pääosin uteliasta ja optimistista. Väillä tekstiilien rakenteelliset ominaisuudet aiheuttivat pään vaivaa, mutta lopulta tilanne ratkesi ajan kanssa sekä kokeilemalla.

Opin työskennellessäni pitkäjänteisyyttä sekä luottoa intuitiiviseen tekemiseen. Monotypiavedoksia tehdessäni luotin kehoni ja mieleni yhteistyöhön ja jacquard-kangaspuilla tavoittelin visiotani useita testejä kutoen. Väillä satunnaiset virheet tuli korjata, mutta joskus ne jäivät osaksi työtä iloisina yllätyksinä. Pohdin myös, miltä työni olisi näyttänyt laajemman tekstiiliosaamisen myötä ja miltä työ näyttäisi, jos olisin testannut vielä useampaa rakennetta ja materiaalia keskenään. Pohdinta innostaa jatkamaan pehmeiden materiaalien sekä kudonnan parissa työskentelyä.

Visuaalisen viestinnän pääaineopiskelijana sain laajennettua visuaalista kerrontaani monien muiden aistien tukemana. Viestintä ei rajoitu vain visuaalisuuteen, vaan se kattaa myös moniaistilliset kokemukset. Opinnäytetyötä tehdessäni yksityiskohtien merkitys korostui, sillä pienikin muutos ja pikselin paikka kudontarakenteissa vaikutti työn ilmeeseen ja tarinankerrontaan. Lisäksi värien ja materiaalin yhteen sopivuus tai jatkuvassa kuosissa esiintyvien elementtien sommittelu muuttivat tekstiilin luonnetta ja sen välittävää tunnelmaa. Uskon, että kokemukseni prosessini varrelta tukevat myös tulevissa visuaalisen viestinnän projekteissani. Lisään myös Étretat'n välittämän rauhoittaman mielentilan osaksi seuraavien projektieni tavoitteita.

Mahdollisia jatkotutkimuksia

Vierailin Étretat'ssa helmikuussa 2025 opinnäytetyöni prosessin aikana. Rajasin silti kyseisen matkani pois opinnäytetyöstä sillä halusin keskittyä ensikokemuksiin, sekä tunnemuistohini. Mahdollisessa jatkotutkimuksessa olisi kuitenkin kiinnostavaa pureutua vanhojen ja uusien kokemusteni sekä havaintojeni eroihin. Étretat'lla on pitkä historia asuinpaikkana ja lomakohteena. Omien havaintojeni rinnalla myös muiden ihmisten moniasitilliset tarinat Étretat'sta kiinnostavat minua. Jatkotutkimukseni voisi tarkastella useampien ihmisten paikkakokemuksia Étretat'sta, joko tekstiilimalliston muodossa tai uusia tekniikoita käyttäen. Ihmisten omakohtaisten kokemusten lisäksi minua kiinnostaa paikan luonto ja kasvillisuus. Kolmas mahdollisen jatkotutkimukseni voisi keskittyä paikan materiaaleihin, luonnoväreihin sekä kuituihin. Paikan luontoa tutkimalla pääsisin taas askeleen lähemmäksi paikan henkeä ja sen moniastillista historiaa. Tuntuu siltä, että jatkotutkimusten määrä on rajaton. Paikka inspiroi minua edelleen yhtä paljon, ellei enemmänkin kuin aloittaessani opinnäytetyöni. Uskon siis, että jatkossakin tuotoksistani on asitittavissa Étretat'n uniikki tunnelma.

Epilogi – Paluu Étretat’aan 2025

Opinnäytetyöni jäi puoleksi vuodeksi tauolle, sillä muutin yhdeksän vuoden tauon jälkeen Pariisiin työharjoitteluun. Olinpaikkani vuoksi helmikuussa 2025 minulla oli mahdollisuus palata Étretat’aan. Paluu jännitti. En halunnut kokemukseni taianomaisesta Étretat’stani muuttuvan. Perille päästyäni pelkoni osottautui kuitenkin turhaksi. Paikka tuntui kodikkaamalta kuin koskaan aikaisemmin. Muistinvaraisilla vierailuilani kallionpoukamat, jyrkänteiltä alas kurottelevat nurmipeitteet sekä aaltojen pauhu olivat kulkeneet mukanani yhdeksän vuoden ajan.

Étretat’n rantakivillä istuessani tunsin ajan vierähtäneen. Olin saanut uusia kerroksia, kasvanut ihmisenä. Elämäni oli kulkenut eteenpäin. Vaikka muistoni paikasta oli matkannut ja kasvanut mukanani, paikka oli pysynyt lähes ennallaan. Rannikon liitukalliot olivat paikoillaan. Vankka tuuli nosti hiukseni lentoon ja lokkien kirkuna soi korvissani. Toki paikka oli myös kokenut paljon; vuosien vaihtumisen, loputtomat aallokot, vuosittaiset tuhannet vierailijat sekä heidän paikkakokemuksensa.

Vuosien jälkeen tarkastulin paikkaa samalla tavalla kuin ennenkin. Etsin rannalta toinen toistaan pyöreämpiä kiviä, nostelin vuoroveden pudottamia leviä ja kasveja auronkoa vasten. Valesin, istuin ja makasin. Valokuvasin ja piirsin. Halusin tallentaa paikan helmikuuisen olemuksen muistoihini.

Paikan henki ja tunnelma saivat hengitykseni jälleen tasaantumaan. Annoin katseeni vaipua horisonttiin. Paikka kääri minut jälleen hellään oteeseensa. En olisi millään halunnut lähteä. Tiesin silti, että jälleen uusia kerroksia saanut paikkakokemukseni Étretat’sta säilyy minussa aina, eikä yhtetemme katoa.

FC506641

FC506641

Painetut lähteet:

Arnkil, H. 2007. *Värit havaintojen maailmassa*.
Taideteollinen Korkeakoulu.

Baddley, A. 1997. *Human Memory – Theory and Practice*. Hove:
Psychology Press.

Berger, J. et al. 1991. *Näkemisen tavat*. Helsinki: Love Kirjat.

Callen, A. 2023. *Impressionismi: Väriä ja Valoa*. Teoksessa: Väriä
ja valoa – impressionimin perintö. toim. Fritze S. & Walhsten L. 2023.
Helsinki: Ateneum Kansallisgalleria.

Denis, M. 2001. *Imagery, language, and visuo-spatial thinking*. 1.
painos. Philadelphia: Psychology Press.

Didrichsen, M. 2018. *Ahti, Maija Lavonen: Yhteisiä ajatuksia*.
Helsinki: Didrichsen taidemuseo.

Fogg, M. 2013. *Fashion – The whole story*. London: Thames & Hudson.

Forss, A-M. 2007. *Paikan Estetiikka, Eletyn ja koetun ympäristön
fenomenologiaa*. Helsinki: University press Palmenia.

Foucher, F. 2018. *Étretat*. Louannec: Editions d'Art Jack.

Haarni, T. & Karvinen, M. & Koskela, H. & Tani, S. 1997. *Tila paikka
ja maisema – tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Tampere:
Osuuskunta vastapaino.

Hakuri, M. 2014. *Paikka vai tila*. Lahti: Aalto ARTS Books.

Hatva, A. 2009. *Merkityksen välittäminen kuvan avulla*.
Väitöskirja. Jyväskylä: Tampereen yliopisto.

Hatva, A. 2018. *Fotorealistinen pilvilinna: kuvitus ja mielikuvat*.
Helsinki: Ikäänkuin - as if.

Isoniemi, L. 2019. *Kuviollinen mieli – pintasuunnittelun luovia
menetelmiä*. Espoo: Aalto ARTS Books.

Jalonen, O. 2006. *Hitaasti kudotut nopeat hetket*.
Kirjoittamisen assosiaatiosta 1900-luvun suomalaisessa proosassa.
Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Joelson, J. 2019. *Library of light – Encounters with artists and
designers*. London: Lund Humphries.

Karjalainen, P. T. 1997. *Aika, Paikka ja muistin maantiede*.
Teoksessa: Tila paikka ja maisema – tutkimusretkiä uuteen maantie-
teeseen. toim. Haarni, T. & Karvinen, M. & Koskela, H. & Tani, S. 1997.
Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Karjalainen, P. T. 2007. *Paikoista maisemiin – Ympäristön eletty
mieli*. Teoksessa: Maiseman kanssa kasvokkain. toim. Sepänmaa, Y. &
Heikkilä-Palo, L. & Kaukio, 2007. Helsinki: Maahenki Oy.

Laitinen, R. 2002. *Koti ja paikkaidentiteetti ja muutokset
navajoyhteiskunnassa 1800-luvulla*. Teoksessa: eletty ja muistettu
tila. toim. Syrjamaa T. & tunturi J. 2002. Helsinki: Hakapaino Oy.

Lahdensuu, L. 2009. *Leonardo da Vinci – Työpäiväkirjat*. Helsinki:
Kustannusosakeyhtiö Teos

Miettinen, T. & Pulkkinen, S. & Taipale, J. 2010. *Fenomenologian
ydinkysymyksiä*. Helsinki: Gaudeamus

Mäkinen, M. K. 2007. *Miljöörakentamista ja ympäristöä ymmärtäen*. Teoksessa: Maiseman kanssa kasvokkain. toim. Sepänmaa, Y. & Heikkilä-Palo L. & Kaukio, V. 2007. Helsinki: Maahenki Oy.

Naukkarinen, O. 2024. *Ihmeellinen Paikka*. Teoksessa: Paikka vai maisema. toim. Hakuri, M. 2004. Helsinki: Aalto Arts Books.

Niskanen, S. 2004. *Representaatio, kuvailu ja tulkinta – Fenomenologisen ymmärtävän psykologian lähtökohtia*. Teoksessa: Paikan heijastuksia – ihmisen ympäristösuhteen tutkimus ja representaation käsite. toim. Mäntysalo, R. 2004. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Pallasmaa, J. & Heininen-Blomstedt, K. 2016. *Ihon silmät: arkkitehtuuri ja aistit*. Helsinki: Ntamo.

Perttula, J. & Latomaa, T. 2015. *Kokemuksen tutkimus, merkitys, tulkinta, ymmärtäminen*. 5. painos. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Raivo, P. 1997. *Kulttuurimaisema – Alue, näkymä vai tapa nähdä*. Teoksessa: Tila paikka ja maisema – tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. toim. Haarni, T. & Karvinen, M. & Koskela, H. & Tani, S. 1997. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Rodaway, P. 1994. *Sensuous Geographies: body, sense and place*. New York: Routledge.

Rowland, K. 1964. *Pattern and Shape*. Oxford: Ginn and Company Ltd.
Sakari, M. ym. 2023. *Väriä & valoa: impressionismin perintö*. Helsinki: Ateneum.

Salolainen, M. & Fagerlund, M. & Leppisaari, A-M. 2022. *Interwoven – Exploring materials and structures*. Espoo: Aalto Arts Books.

Sunila, A. & Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Taiteen laitos. 2019. *Ulotteisuus – eletty tilallisuus: ympäristösidonnainen maalaustaide*. Väitöskirja. Helsinki: Parus Verus kustannus.

Tani, S. 1997. *Maantiede ja kuvien todellisuudet*. Teoksessa: Tila paikka ja maisema – tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. toim. Haarni, T. & Karvinen, M. & Koskela, H. & Tani, S. 1997. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Tanskanen, N. & Hemmings J. 2023. *Kustaa Saksi – Cosmos*. Helsinki: Garret.

Tuomikoski, P. 1987. *Taide ja Ihminen*. Helsinki: Hakapaino Oy.

Tuan, Y-F. 1974. *Topophilia: Study Of Environmental Perception attitudes, And Values*. USA, New Jersey: University of Minnesota.

von Bonsdorff, P. 2007. *Maisema toiminnan ja kuvitelun tilana*. Teoksessa: Maiseman kanssa kasvokkain. toim. Sepänmaa, Y. & Heikkilä-Palo, L. & Kaukio, V. 2007. Helsinki: Maahenki Oy.

Verkkolähteet:

Designmuseo. *Maija Lavonen – Hiljaisia dokumentteja* [verkkoaineisto]. [viitattu 23.5.2025]. Saatavissa: designmuseum.fi/fi/exhibitions/maija-lavonen-hiljaisia-monumentteja/ (Haettu: 23.5.2025).

Kuuva S. 2007. *Content-Based Approach to Experiencing Visual Art*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto, taiteen ja kulttuurin tutkimus. Jyväskylän Yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstreams/a3176690-f9e2-4f2b-82fc-2f0234c2993b/download>

Lapuan Kankurit. [verkkoaineisto]. [viitattu 27.7.2025]
Saatavissa: <https://lapuankankurit.fi>

Metmuseum. [verkkoaineisto]. [viitattu 26.6.2025]. Saatavissa: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/438823>

Nimkulrat, N. 2007. *The role of documentation in practice-led research*. *Journal of Research Practice*. [verkkolehti]. 3(1), Article M6. [viitattu 26.7.2025] Saatavissa: <http://jrp.icaap.org/index.php/jrp/article/view/58/8>

Asiantuntijakeskustelu:

Keskustelutuokio tekstiilitaiteilija ja -suunnittelija Elina Heleniuksen kanssa. 24.4.2025

Kuvat:

Kuva 2. *Mannerporte*, Claude Monet, 1883, Metmuseum. [Haettu: 27.6.2025]
Saatavissa: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/438823>

Kuva 3. *Mannerporte near Étretat*, Claude Monet, 1886, Metmuseum. [Haettu: 27.6.2025]
Saatavissa: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437119>

Kuva 4 & 5 *That Known*, James Turrell, 2024, Gagosian. [Haettu: 27.6.2025]
Saatavissa: <https://gagosian.com/exhibitions/2024/james-turrell-at-one/>

Kuva 6. *Polku*, Maija Lavonen 1983: kuvannut Norma Lauritsalo

Kuvat 1 & 7 – 36: Norma Lauritsalo

Numeroimattomat valokuvat: Norma Lauritsalo

Kaavio 1: Norma Lauritsalo

Taulukko 1: Norma Lauritsalo

Kiitokset:

Petra Haikonen

Arja Karhumaa

Elina Helenius

Tiina Saivo

Pia Parjanen-Aaltonen

Ystävät ja läheiset

